

Ocak-Şubat-Mart-Nisan 2021

ISSN: 1306 - 3731

Fiyatı : 10 TL

16.
YIL

Akpınar

91-92
SAYI

KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

Kuruluş T. : 01.01.2006

Kurucusu : İsmail ÖZMEL



SABRİ KOZ İLE SÖYLEŞİ



Sabri KOZ

- Saim SAKOĞLU
- Tuncer GÜLENSOY
- Abdullah SATOĞLU
- Sadık Kemal TURAL

- Yaşar ÇAĞBAYIR
- Abdulkadir GÜLER
- İsmail ÖZMEL
- Adil İZCİ

- Oğuzhan YETİŞTİ
- Ali İhsan KOLCU
- Murat SOYAK
- Fazıl Ahmet BAHADIR
- Mehmet BAŞ

SAHİBİ ve GENEL YAYIN YÖNETMENİ

İsmail ÖZMEL

ismailozmel@hotmail.com

YAYIN KURULU

İsmail ÖZMEL

Nevzat TOPAL

Murat SOYAK

DANIŞMA KURULU (HAKEM HEYETİ)

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU (Selçuk Üniversitesi Em.Ö.Ü.)

Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

Prof. Dr. Nedim BAKIRCI (Niğde Üniversitesi)

YAZIŞMA VE YÖNETİM YERİ

Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE

Telefon: 0.388 213 12 50 Belgegeçer: 0.388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ

Tanesi : 10 TL

Yıllık Abone Bedeli: 70 TL

Resmî Abone Bedeli: 150 TL

Yurtdışı Abone Bedeli: 50 Avro

Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

Banka Hesap No : Yapı Kredi Niğde Şubesi

Iban : TR83 0006 7010 0000 0061 2945 53

GRAFİK - TASARIM

BASIM YERİ

KARAN OFSET

İlhanlı Mah. Aydınlık Cad. 95/ A • NİĞDE

Tel: 0.388 233 66 22 • Belgegeçer: 0.388 233 88 11

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmasın geri verilmez. Yayınlanması istenen yazıların el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve şiirlere ücret ödenmez. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.



İÇİNDEKİLER

3

SABRİ KOZ İLE SÖYLEŞİ

İsmail ÖZMEL

12

FOLKLOR DERGİCİLİĞİMİZİN PİRLERİNDEN İBRAHİM ASLANOĞLU (1920-1995)

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

17

TÜRK DİL KURUMU'NDAN YENİ BİR SÖZLÜK

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY

19

BABA OCAĞI - Murat SOYAK

PENCERE - Murat SOYAK

NEYE YARAR - MEHMET BAŞ

24

"Bir ürkek ceylân gibi / Kaçıp gidiyor zaman"

A Y H A N İ N A L

Abdullah SATOĞLU

26

SENİN SIRRINI ANLAYABİLSEYDİM

HoŞ SADA müellifinin ruhuna selam olsun

Sadık Kemal TURAL

29

KIYIDAKİ TEKNE

Ali İhsan KOLCU

30

BAŞIM İNTERNETLE DEĞİL,

İNTERNETÇİLERLE DERTTE'

Yaşar ÇAĞBAYIR

32

BİR PANELDE

SÖKELİ CAFER EFE ANILDI

Abdülkadir GÜLER

34

TARİHTE İLK ANSİKLOPEDİ

NEREDE YAZILDI?

İsmail ÖZMEL

37

KIRKLARELİ'NİN YETİŞTİRDİĞİ

DEĞERLİ BİR İSİM: NAZİF KARAÇAM

Oğuzhan YETİŞTİ

39

TÜRK EDEBİYATINI AVRUPA'YA

NE ZAMAN TAŞIYACAĞIZ?

İsmail ÖZMEL

40

MURAT SOYAK'IN YENİ ŞİİR KİTABI:

"TOPRAĞIN DERİN ÇAĞRISI"

41

SÖZCÜK EKSİKLİĞİNDEN

KAYNAKLANAN DİL YANLIŞLARI

Adil İZCİ

43

27 AĞUSTOS 1922 Albay Reşat Bey ve

57. Tümenin Şanlı Hatıralarına

Fazıl Ahmet BAHADIR

44

ÖYKÜ: ÇAKMAK TAŞLARI

Şakir MUSALLİ

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

**BÜTÜN YAZILARIMIZ
TÜRKÇE'YE AŞK MEKTUBUDUR**

İSMAİL ÖZMEL



Sayın Sabri Koz'la yaptığımız söyleşiyi anmayan bir sunum yazısının eksik olacağını düşündük.

Söyleşiler, biraz da yaşadığımız zamanların fotoğrafı, düşünce ve duygularımızın gelecek nesillere aktarma vasıtaları olarak görünüyor. Onun için sanatımıza, edebiyatımıza ve kültürümüze emeği geçmiş insanlarımızla, yaşanmış bir hayatın bir kısmının adeta resmini çekmeye çalışıyoruz. Hayat yolculuğu insana neleri yaşıyor, nereleri gezdiriyor ve kimlerle tanıştırıyor. Çok yönlü ve farklı duyguları ve düşünceleri çağrıştıran metinler. Bu söyleşiden sadece iki cümleyi almakla yetineceğiz.

“Türk edebiyatı bir bütün, biz onları ayırarak inceliyor olsak da aralarındaki gizli bağları, birbirini besleyen damarları görmezden gelemeyiz.”

“Harid Ağabey’in İskenderiye kıyılarından Türkiye’ye doğru bakarken, “Sabri Bey, memleketi mi özledin? Deniz kıyısında ufka bakıp Anavatan’dan imdat beklemek nedir, siz onu bilmezsiniz, bana sorun...” demez mi?”

Sayın Saim Sakaoğlu yazısında, folklor dergiciliğinin üstatlarından İbrahim Aslanoğlu’nu anlatıyor. Tuncer Gülensoy, Abdullah Satoğlu, Sadık Kemal Tural, Yaşar Çağbayır, Abdülkadir Güler, Adil İzci, İsmail Özmel, Oğuzhan Yetiştî’nin değerli yazılarını, Şakir Musallî’nin küçük öyküsünü ilgiyle ve zevkle okuyacağınıza inanıyoruz.

Ali İhsan Kolcu, İsmail Özmel, Murat Soyak, Fazıl Ahmet Bahadır, Mehmet Baş’ın şiirlerini ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Bütün sözlerimiz ve yazılarımız Türkçeye yazılmış bir aşk mektubudur. Derginiz Akpınar aşk mektuplarının sevgiliye ulaştırıldığı bir çiçek bahçesidir. Onu çiçeklerle süslemeye devam edelim.

Bu sayıyı çok geciktirdik, kusurluyuz. Kitap çalışmaları, makale ve şiirler, buna Korona Virüs’ün hepimizi evlerde tutsak ettiği dönemin etkisini de katmalıyız. Bu gecikmeye bir çözüm üretmemiz gerekti. İki sayıyı, tek sayı olarak çıkarmak. Gecikmeyi böylece telafi etmek istedik. 91 ve 92. Sayıların yerine kaim olmak üzere bu sayıyı yayınlıyoruz. Yazarlarımızdan ve okuyucularımızdan özür diliyoruz. Gecikerek de olsa dergiyi yayınlamak bizi mutlu ediyor.

Yeni sayılarda buluşmak ümidiyle sağlıklı kalın, hoşça kalın.

SABRİ KOZ İLE SÖYLEŞİ

"Türk edebiyatı bir bütün, biz onları ayırarak inceliyor olsak da aralarındaki gizli bağları, birbirini besleyen damarları görmezden gelemeyiz."

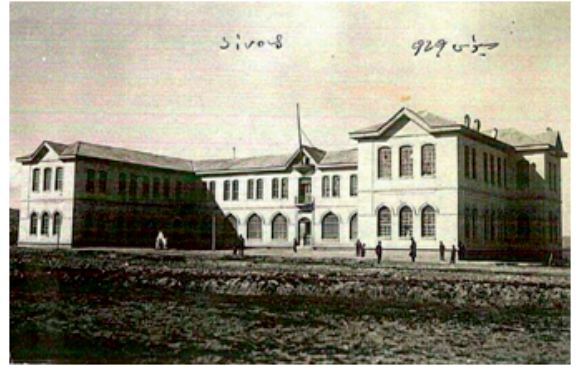
İsmail ÖZMEL



1. Kendinizden ve çevrenizden bahsedermisiniz?

Önce beni de bir dizi söyleşi yapılacak kişiler arasına aldığınız için teşekkür ederim. Kendimden söz etmeyi sevmesem, ne kadar saklanmaya çalışsam da gün geliyor ipliğimizi pazara elimizle, dilimizle döküyoruz. Demek ki kaçmak, gizlenmek her zaman mümkün olamıyor. Son yıllarda bu yolda isteklerle karşılaşıyorum sıkça ve içimde anlatma ve hatırlama arzusu da varmış ki (sizi tenzih ederim) kimseyi geri çeviremiyorum. Artık tükrüğümüz koyulaştı.

Ben, Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı Kırkgöz köyünde 1950 yılında doğmuşum. Yüzlerce yıl Divriği'nin Zeliha Hatun Mahallesi'nde yaşamış olan Kozoğlugil'deniz. Dedem Sabri Efendi "Koz" (Sivas'ta Halfelik Mezarlığı'nda), onun amca çocukları olan Veysel Efendi (Divriği'de Ulu Câmiyakınlarındaki Söğütlük Mezarlığı'nda) ve Kurmay Yarbey M. Sait Bey (İstanbul'da Sahrayıcedit Mezarlığı'nda) "Kozoğlu" soyadını almışlar. Ailemizin bir kolu Divriği'de bir kolu da İstanbul'da bulunmuş. Soyumuz, erkek evlat sahibi olarak rahmetli ağabeyim Şükrü Koz'un iki oğlu ile amca oğlum merhum Prof. Dr. Mehmet Koz'un oğullarıyla devam ediyor. Benim iki evladım oldu: Oğlum Emre kimya mühendisi idi ve ne yazık ki bizleri sonsuz acılarda bırakarak 2012'de 34 yaşında vefat etti. Bu onulmaz kıyamet yarasını eşim ve kızım ile birlikte,



Hayatını değiştiren okul: Sivas Öğretmen Okulu

Allah'ın verdiği sabırla içimizde taşıyoruz. Zaman zaman böyle taşıdığımız da oluyor. Kızım Gül Fatma, "Klasik Arkeoloji" okudu, "Müzecilik" dalında yüksek lisans yaptı, Milli Saraylar'da çalışıyor, evli...

Bugün ailemizden Divriği'de yaşayan kimsemiz kalmamış, aileye ait iki evden biri çökmüş biri de el değiştirerek ayakta kalmış durumda. Şükürler olsun ki nüfus kütüğümüz ve büyüklerimizi bağrında saklayan kabirlerimiz orada, tarihî Söğütlük Mezarlığı'nda.

2. Biraz da öğrenim hayatınızdan söz edelim...

Evet, ailemi anlatırken sözün ucu biraz kaçtı zannederim. Ama fazla uzatmadan okullar, öğretmenler zincirinden, okuma ve yazma merakımdan da söz etmem gerekecek.

Babam Ahmet Faik Koz (Aile ve halk arasında Mevlüt Efendi), yaz başından güz.



**Konya'da sevdiği kişilerle (soldan sağa):
 Ali Osman Öztürk, Saim Sakaoğlu ve Bekir Şahin (Şubat 2020)
 Bu karede Ali ışık yok, üzgünüm.**

başlarına kadar aileden kalma değirmenimizin bulunduğu Kırkgöz köyünde değirmenin önünde nalbantlık yapardı. Hem icara verilmiş olan değirmene gözkulak olur hem de çevre köylerden sırf kendisini arzu edip gelen köylülerin hayvanlarını nallar, ufak tefek tırnak ve deri rahatsızlıklarını tedavi ederdi. Zannederim bir ustanın yanında çıraklık etmiş sonra da askerlik sırasında mesleğini geliştirmiş. Konya'da askerlik yaparken bir Baytar Binbaşı'nın kendisine verdiği "ehliyetnâme" bende saklı durur. Biraz mahalle mektebi düzeyinde eski yazı biraz da millet mektepleri düzeyinde yeni yazı okuma yazma bilirdi. Millet Mektebi belgesi de bende... Başı sonu olmayan bir Kerem ile Aslı kitabının (Bu konularla ilgisi olanların yakından bildiği İkbâl baskısı) sayfa kenarına yazdığı mânîler ondan bana kalan hatıralardandır. Bir de yüksek sesle Kur'ân okumayı, türkü söylemeyi çok severdi. Musallî, muvahhid bir insan, muhabbet dolu, yanık yürekli bir Anadolu erkeği idi. Güzel türkü söylerdi...

Okulla tanışmam Kırkgöz Köyü ilkokulunda oldu. Yaşıtlım köy çocuklarıyla köyün biraz dışında ve biraz yüksekte köy mezarlığına yakın bir yerde bulunan bu tek sınıflı okula kaç gün ve ne amaçla devam

ettirildiğimi hatırlamıyorsam da güz gelip de şehre göçünce okula (O yıllarda harap olduğu ve yenisi yapılacağı için Atatürk İlkokulu'nda misafireteneğitim-öğretime devam eden İstiklâl İlkokulu) yazdırıldığımı, Celal Bey adında bir öğretmenden okuma

yazma öğrendiğimi unutamıyorum. Mezuniyetim yeni binadandır ve okul müdürümüz Halk Bilgisi Derneği'nin ve Ahmet Kutsi Tecer'in yönlendirmesiyle folklor derlemeleri yapan Halil Sami Özen'di. Halil Sami Bey'in oğlu Kutlu Özen de babasının yolundan giden ve Sivas ve Divriği ile ilgili çok değerli kitapları, makaleleri bulunan Divriğili araştırmacılarıdandır.

Nuri Demirağ Ortaokulu'nu bitirdikten sonra (1965) Sivas Öğretmen Okulu'nda parasız yatılı okudum ve mezuniyetin ardından (1968) Sakarya'nın Pamukova bucağına (bugün ilçe) bağlı Akçakaya Köyü İlkokulu'nda birkaç ay görev yaptıktan sonra İstanbul Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nde parasız yatılı olarak öğrenim gördüm (1968-1971).

3. Halk edebiyatına ve folklor konularına ilginiz nasıl başladı? Bu alanda ilkyazınızın yayınlandığı yayın organını hatırlıyor musunuz?

Ben, öğretmen okulunda okurken okul kütüphanesinde rahmetli İhsan Hınçer'in yayımladığı Türk Folklor Araştırmaları dergisiyle karşılaştım. Bir okuma açlığı ve dizginlenemez merak ile dergiyi karıştırmaya başladım. Gündüzleri de açık olmakla birlikte

dersler yüzünden kapısını aralama imkânımız yoktu. Akşam yemeğinden sonraki “etüt saati”nde adını sınıf başkanına yazdıran kütüphaneye gidebilirdi. Bu saatlerden birinde bir öbek açılmamış dergiyle uzun bir zaman meşgul oldum. Her zaman cebimde taşıdığım minik Sivas çıkışıyla açtığım dergileri karıştırmaya, bazı yazıları okumaya başladım. O zamanlar ceplerde taşıdığımız küçük tarakların tersiyle de açılırdı bu dergiler ama okur yazarlar arasında ayıp karşılanan bir durumdu bu, hem zordu hem de eldeki dergi ya da kitaba zarar verebilirdi.

Bende oluşan heves şuydu: Burada yayımlanan yazıların içeriğinde verilmiş olan pek çok bilgi benim de çocukluktan getirdiğim birikimle örtüşüyordu. “Acaba ben de böyle yazılar yazabilir miyim?” hevesine kapıldım ama o yıllarda şiirler, denemeler yazıyor, duvar gazetesi ekibinde yer alıyor, Sivas gazetelerinde sanat sayfaları düzenliyor, hatta bir roman kaleme almak cesaretini gösteriyordum. Öğretmenim rahmetli Behçet Necatigil’in dediği gibi yarım kaldı çok şey: “Çok Şey Yarım Hâlâ”. Ayşe Sarısayın Babası Behçet Necatigil’i Anlatıyor (Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011).

Bu yıllarda kitaplar okuyarak, belli başlı dergileri izleyerek kendi çapımda bir sanat anlayışına sahip olmuş, İstanbul Eğitim Enstitüsü’ne girmiştim. Türkiye’nin en iyi edebiyat öğretmenlerinin, eser ve kalem sahiplerinin ders verdiği Türkçe Bölümü’nde, sebebini daha önce birkaç kez anlattığım için atlayarak yazıyorum, halk edebiyatı ve folklor konularına yöneldim. Bölümde “halk edebiyatı” dersi vardı ama baş döndürücü bir hızla kaynak eserleri öğrenmeye, okumaya ağırlık verdim. Öğretmen okulu yıllarımdan bildiğim Türk Folklor Araştırmaları (TFA) dergisinin yayıncısı İhsan Hınçer’e bir derleme yazısı gönderdim ve kısa bir süre



Çok sevdiği Harid Fedai ile son buluşma, son tebessüm (2016: KKTC)

sonra da yayımlandı: “Karşılıkları İçinde Bulunan Bilmeceler”, Türk Folklor Araştırmaları, C. XIII, S. 256, Kasım 1970, s. 5786-5787.

2019 yılı İhsan Bey’in 40. vefat yıldönümüydü. Hakkında neler düşündüğümü, hizmetlerini, biraz da anılarımı anlatarak uzunca bir yazı hazırladım. O dergide yazı yazarlardan Saim Sakaoğlu, Nevzat Gözaydın, Nail Tan, M. Güner Demiray, Abdulkadir Güler, Efdal Sevinçli ve uzun yıllar arşivinin önemli bir kısmını saklayan ve yararlanmamızı sağlayan Süleyman Şenel’den anı ve değerlendirmeler içeren kısa yazılar aldım. Bu yazıda 1970 Kasım’ında yayımlanan ilk derleme çalışmamın elle yazılmış bir sayfası da yer alıyor: “Kısacık’tan Sayfalar: Vefatının 40. Yılında İhsan Hınçer ve Türk Folklor Araştırmaları”, Müteferrika, S. 56, Kış 2019/2, İstanbul, 2019, s. 5-47. Yazının kısaltılmış hali de yayımlanmıştır: “Bir Ustanın Ardından: Türk Folklorunun Unutulmaz İsmi: İhsan Hınçer”, Atlas Tarih, S. 61, Kasım-Aralık 2019, s. 106-113].

Bölümde kendilerinden istifade ettiğim öğretmenlerimi de anmadan geçemem: Orhan Şaik Gökyay, Behçet Necatigil, Cemil

Yener, M. Çağatay Uluçay, Enver Naci Gökşen... Allah cümlesine rahmet eylesin.

Enstitü’de başlayan çalışmalarımı görev yaptığım yerlerde de aralıksız sürdürdüm. Çocukluğumun yaz tatillerinde 9-10 yaşlarındayken devam ettiğim Kur’ân Kursu’nda öğrendiğim Arap harflerinin Osmanlıcaya başlamamda etkili olmuştu. Öğretmenlerimden de destek aldım. Bizim çalışma dalımızda kaynak bilmenin, kütüphane ve sahaf müdavimi olmanın önemi büyüktür. Elli yılı aşkın süreden beri buralardan topladığım kaynaklar ve derlediğim bilgilerle karınca misali ama iddiasız, gönüllü bir folklorcu, halk edebiyatı araştırmacısı oldum, diyorum ama bunu ne kadar başardım onu gelecek gösterecek, hizmete devam ediyorum.

4. Bir halk edebiyatı araştırmacısı olarak, mesleği icra ederken, hangi zorluklarla karşılaştınız? Kütüphanelerimiz araştırmacıların istifadesine ne kadar uygundur?

Öncelikle şunu belirtmeliyim: Halk edebiyatı ve folklor araştırmacılığını bir meslek olarak seçmiş değilim. Bunu sizin sorunuz doğrultusunda cevaplandırmak, bu işleri üniversitelerde ders olarak okutan, bu alanda doktora ya da daha ötesinde titr sahibi olan dostlarımıza haksızlık olur. 15 yaşında girdiğim öğretmen okulunun ilk yılından itibaren kendimi hep öğretmen olarak gördüm. Araştırmacı yanımla kafa yordüğüm, makale ve kitaplar kaleme aldığım konular benim merak, haydi biraz daha ileri götüreyim, kişisel arzu ve ısrarla peşinden koştuğum işler. Bu yüzden yapabildiğimi, bulabildiğimi yazdım. Şükürler olsun ki benim gibi birkaç faniyi daha böyle uğraştıracak ölçüde zengin bir arşivim, kütüphane ve kitabiyat bilgim var. Uzun yol şoförlerinin arabalarına astığı “Ömür biter

yol bitmez” sözünü ben şöyle dillendiriyorum, “Sabri’nin ömrü bitse de işleri bitmez ve sonunda bir şey çıkmasa da hazırlıkları hitama ermez.”

Bana kütüphaneleri sormuşsunuz... Çok küçük yaşlarda tanıştım kütüphanelerle, ortaokul yıllarında. Bu söyleşiyi eş zamanlı olarak hazırladığım kütüphanelerle ilgili hatıralarım, “Benim Kütüphanelerim” başlığıyla yol almaya devam ediyor. Uzun ve çok özel bulunduğu için sipariş veren dergi basamıyor. Burada hayatıma girmiş kütüphaneleri kişiler, kitaplar, çalışmalar bağlamında uzun uzun anlatıyorum, daha da ayrıntıya gireceğim, küçük bir kitap olsun istiyorum. Yapacağım inşallah...

Sizin sorunuz ise çok genel... Ancak, hiç beklemediğiniz bir cevap olacak benimki, biraz da alışılmadık. Kapısından içeri alınmadığım “kütüphaneler”e, isteklerime birtakım kuralların arkasına sığınarak beklediğim cevapları vermeyen, vermek i s t e m e y e n , v e r e m e y e n “kütüphaneciler”e hafif de olsa bir küskünlüğüm, burukluğum olmamıştır. Divriği, Sivas, İstanbul, Ankara ve kısmen Konya benim çocukluğumdan bugüne kütüphaneleriyle sıkça müşerref olduğum yerler. Doğrusu bu hizmetlerinden memnunum, katkılarıyla vardım bir yerlere, sunulan imkânlarla yapmaya çalıştım işlerimi. Tek kelimeyle “minnettarım”, her zaman dile getirdiğim gibi tek cümleyle “Öğretmen olmasaydım kütüphaneci olmak isterdim”.

5. Tanımak imkânı bulduğunuz folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı, şair, yazar dostlarınızdan bahseder misiniz? Onlarla ilgili bir anınızı paylaşır mısınız?

Benim folklor ve halk edebiyatı araştırmacılarıyla, şair ve yazarlarla ilişkim, dostluğum yaş ve kuşak paranteziyle

yakından ilgilidir. Bu yüzden büyüklerim, ağabeylerim farklı, yaşlılarım ve küçüklerim daha farklıdır. 1965'ten itibaren sayılamayacak kadar çok araştırmacı, şair ve yazar tanıdım. İsim vermek ve unuttuklarım yüzünden sonradan üzölmek istemem...

Çok uzun zamandan beri güncel edebiyatla bağım yok. Ancak sevdiğim, çıkan her kitabını okuduğum şairler yazarlar sayıları az da olsa var. Bunlara düşkünlüğümü, şiirlerini döne döne okuduğumu hatta fırsat ve dinleyici buldukça sesli olarak anladığım daha doğrusu yakalamışsam içindeki sese uygun bir biçimde okumayı çok sevdiğimi beniyakından tanıyanlar bilir. Şairlerin, onların böyle okunsun diye ince işçilik sergilediği şiirlerini, onların vurgularını da keşfedersem kendime hiç acımam yalnızken bile yüksek sesle okuma temrinleri yaparım, şiirdeki ses ve anlam bütönlüğünü yakalamaya çalışırım. Bir gün yayınevimizde rahmetli İlhan Berk'e Kitap-lık dergisinde yayımlanmış olan çok sevdiğim bir şiirini, size bir şiir okumak istiyorum, izniniz var mı, diyerek ve izin aldıktan sonra anladığım gibi okudum. Cevabı, "Güzel yazmış şair, güzel okudunuz" oldu. Rahmetli "kibar" insandı.

Rahmetli öğretmenlerim Orhan Şaik Gökyay ve Cemil Yener arada bir bize şiir okurlardı. Bunlardan biri de Fuzûlî'nin "Perîşân hâlin oldum sormadın hâl-i perişanım" diye başlayan meşhur murabbaı idi. Hocalarımız bu güzel şiiri özellikle kıta sonlarındaki mütekerrir mısraı farklı okurlardı.Orhan Şaik Bey, "Gözüm, cânım, efendim, sevdiğim, devletli sultânım"; Cemil Bey ise "Gözüm, cânım efendim, sevdiğim devletli sultânım" diye okurdu. Orhan Şaik Bey'den güzel şiir okumayı, Cemil Bey'den de hem güzel hem de taktî' ile okumayı öğrendim. Ne kadar başarılı oldum bilemem,

eski büyüklerden birinin "Taktî' şiirin amelesidir." sözünü çok sevmekle birlikte hem duyarak anlayarak okumanın hem de vezne itaat etmenin önemini genç yaşta anladığımı düşünüyorum.Son yıllarda yazmalarda rastladığım şiirleri aktarırken gerek aruz gerekse hece ile olsun, kulaktan, sese dayalı tecrübe ile ve biraz da şekil bilgisi katarak çalışmanın çok faydasını gördüm. Zor okunur işlek bir yazıyla yazılmış ya da kötü ve yanlış olarak kayda geçirilmiş bir metni ortaya çıkarmak fethi zor bir kaleyi kuşatmak gibidir, uğraştırır insanı.

Behçet Necatigil öğretmenimizin şiirleri, onun kendine has okuma biçimine uygun olarak yazılmıştır. Bunu, hem kendisinden hem de "kaset" ve "cd"lerinden dinlerken fark ettim. Onun şiirindeki anlam karnında değil, mısralarında ve bunlara gizlenmiş Doğu ve Batı dil ve kültüründen sızıntılarındadır. Ancak onun arzu ettiğı gibi okuyanlar daha rahat ve tadına vararak anlayacaklardır Necatigil şiirlerini.Bu özelliğimi yakından bilen arkadaşım Raşit Çavaş, Yapı Kredi Yayınları Genel Yayın Yönetmeni iken yayımlanan Solgun Bir Gül Oluyor Dokununca. Kendi Sesinden Şiirler (CD'li kitap, İstanbul, 2013, 96 s.) adlı kitabı Hoca'nın sesinden dinleyerek mukabele etmemi ve varsa yanlışlıkları göstermemi istemişti. Necatigil şiirlerinin dura dura, aralıklı okununca daha güzel anlaşıldığını, özellikle böyle okunduğı zaman tadına varıldığını o gün bir daha anladım. Zaten Hoca da böyle okunmasını ister, sınıfta bize böyle okurdu...

Edebiyatın çok farklı yönleriyle uğraştığım için güncel edebiyatı izleyemediğimi ama gençliğimde içime işlemiş olan metin anlama gayretiyle sevdiğim şair ve yazarları okuduğumu bir daha belirteyim.

Araştırmacıları da her halde teker teker saymam gerekmiyor. Ben herhangi bir konuda yazılmış bir makale ya da kitabı, ilgilendiğim bir konu üzerine ise, mutlaka okumaya çalışırım. Beğensem de beğenmesem de okumak benim için bir görevdir. Elimden renkli mürekkeplerle dolu dolmakalemler eksik olmaz. Bir meslek hastalığı olmak üzere düzelteler yapar, olması gerekenleri sayfa kenarına yazarım. Bunlar benim öznel görüşlerimdir, makaleleri ve fotokopilerini ya da genel ağdan alınmışsa çıkışlarını iki nüsha olarak üzerine yazılıp çizilmiş olanları temizleriyle birlikte saklarım. Bu kitaplar için de böyledir, çiçek açmış sayfalarıyla tertemiz sayfalı iki nüshası bulunur elimde. Bunları yazıya çevirdiğim de olmuştur ama, yazmadıklarım daha çok...

Bu sorunuza verdiğim cevaplara çok sevdiğim büyüklerimden birini daha anarak son vereyim. Bana Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sizin için ne ifade ediyor deseydiniz ve tek cevap isteseydiniz Harid Fedai derdim. 1980'li yıllardan beri tanıdığım, onun hatıralarıyla avunup, araştırma, yazma şevkiyle tanıştığım, buluştukça "cönk okuma seansları"nda bulunduğumuzun yıllar nasıl geçti bilemiyorum. Ben onun kendi ailesinden ve eşi Işık Hanım'ın ailesinden anlattıklarını, eski Lefke'yi, buradaki günlük hayatı, bağ bahçe işlerini, İngilizlerin işlettiği maden hikâyelerini, Mücahitlik hatırlarını ve Bayrak Radyosu'nun kuruluşunu, burada yaptığı hizmetleri, Türkiye'de Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yaşadıklarını, hocalarını ve daha pek çok mevzuyu onun tatlı dilinden dinlemek bana dünyanın en büyük lezzetlerini bahşederdi.

Ben, eşim; Harid Ağabey ve eşi 2009 yılında, bir sempozyum vesilesiyle Mısır'da 5

güzel gün geçirdik. Eski ve modern yüzleriyle Kahire, meşhur Arkeoloji Müzesi, Mehmed Ali Paşa Camii ve Türbesi, saraylar, İskenderiye, İskenderiye Kütüphanesi... Harid Ağabey'in İskenderiye kıyılarından Türkiye'ye doğru bakarken, **"Sabri Bey, memleketi mi özledin? Deniz kıyısında ufka bakıp Anavatan'dan imdat beklemek nedir, siz onu bilmezsiniz, bana sorun..."** demez mi?

Sık sık Ada'dan taşra çıkar, rastlaştıkta da "Ada hayatı böyledir, sıkıldın mı kaçacaksın; fes başa dar gelmeye başlayınca kalıpcı arar insan, ben de fesi kalıplatmaya geldim" der hüznle tebessümün iç içe geçtiği yüzüyle ve Akdenizli gözleriyle dalar giderdi.

Ondaki Kıbrıs Türk kültür değerleri söz konusu olunca kartal gibi kanat çırpışı, arslan gibi kükreyişi görmek icab ederdi, anlatmak kâfi gelmez. Kendi ülkesine, Türkiye'ye, Türk dünyasına âşıktı.

2013'te benim de hazır bulunduğum ve ikisi kendisiyle biri Karamanlıcayla ilgili üç yazıyla katıldığım Harid Fedai Armağanı "Takdim Töreni" için Rize'de buluştuk. Yine ateş almaya gelmiş gibi ayrılmak, vuslatı başka bir bahara tehir etmek mukadderdi. Dostumuz Orhan Kemal Tavukçu her zaman iyi bir ev sahibi olmuştur, bu kez de öyle olmuştur.

Haftada, olmadı onbeşte, o da olmadı ayda bir arardı. Eşinin vefatı derinden sarsmıştı onu, aramaz oldu birdenbire, bu kez de ben arayayım diyerek çöktüm telefonun başına. Ne yazık ki "Sabri caan" nidasını duymak kısmet olmadı. Birkaç gün sonra aradığında biraz naz yapayım derken, titrek ve güçsüz bir sesle hastahaneden yeni çıktığını ve çok halsiz olduğunu söylemez mi? Yine bir eyyam sessizliğin ardından 2016 yılında bir toplantı zuhur eyledi Lefkoşa'da. Sevgili kardeşlerim İsmail Güleç ve Haşim Şahin'in hoşgörüsü ile "Hala Sultan Sempozyumu"na

katılmam söz konusu oldu. Sırf Harid Ağabey'i görmek arzusuyla yollara düştüm, onun da katılmaya ikna edilmesini sağlamam gerekiyordu, oldu da. Buluştuk ama ne o eski Harid Ağabey'di ne de ben ona gönlümce takılabildim. Gözlerinin, dizlerinin feri gitmiş, güçlkle konuşuyordu. Bu halde bile bizimle ilgilendi, İstanbul Eğitim Enstitüsü'nden arkadaşım, onun da çok sevdiği Mustafa Gökçeoğlu'nun evine götürdü bizi. Çukurova Üniversitesi'nden Dilek Batislam da o ziyarette bizimleydi. Gökçeoğlu da yıllardan beri hastaydı ve bende ona karşı da bir özlem ağır basıyordu. Görüştük, ayrıldık, o evine biz ülkemize...

Hikâyenin sonu belli, 2017 yılının Ekiminde bir kara haber dolandı ortalıkta ve kırk yıla yakın bir ağabeylik, kardeşlik, meslektaşlık, dostluk kalanın gideni yaşatması zaruretiyle başbaşa bıraktı bizi. Işık Hanım'a, Harid Ağabey'e rahmet olsun, Yaradan, o her bakımdan kahraman insanla uzak yakın ne zamansa buluştursun bizi...

Bakın benden bir anı istediniz size birçoklarını anlattım, affedin beni...

6. Türkçenin bugüne ulaşmasında halk edebiyatının rolü hakkında neler söylersiniz? Halk edebiyatının Türk edebiyatı içindeki yeri ve önemi hakkındaki düşünceleriniz?

Güzel Türkçemiz ve onun edebiyatını bir bütün olarak görme eğilimim var. Bunu bu güne kadar incelediğim pek çok cönk ve mecmuanın eski tarihli olanlarında açık açık gördüm. Bu "eski tarihli" ibaresini çok azı 16. yüzyıl olmakla birlikte 17. yüzyıldan daha eskiye götürme imkânı çok zayıf, gördüğüm örneklerin bu yüzyıldan eskiye gitmiyor çünkü, çok azı 18., çoğu 19. ve bir kısmı da 20. yüzyılın ilk yarısından kalma. Eskiler, âşıkları küçümsüyor olsalar da edebiyat, edebiyat olmanın özelliklerine sahipse bir ayırım yapılmıyor. Bunun böyle olduğunu cönklerde

mecmualarda sıkça görürüz.

Elbette bu milletin bir halk edebiyatı, folkloru olduğu 11. yüzyıldan bugüne de olmaya devam ettiği bilinen bir gerçek. Kâşgarlı Mahmud'un sözlüğünde yer alan halk edebiyatı ürünleri, Yûnus Emre, Kaygusuz Abdal, Karacaoğlu, Dertli, Seyrânî, Dadaloğlu ve Âşık Veysel'in şiirleri gibi, Hamzanâme, Battalnâme, Saltuknâme, Nasreddin Hoca fıkraları, Karagöz ve Ortaoyunu metinleri gibi, bekçi fasılları, masal tekerlemeleri gibi Türkçe... Ben belki tam anlayamıyor olsam da dîvân şiirini de süslü dîvân nesrini de Türkçenin bugüne ulaşmasında önemli bulurum. Türk edebiyatı bir bütün, biz onları ayırarak inceliyor olsak da aralarındaki gizli bağları, birbirini besleyen damarları görmezden gelemeyiz.

7. Folklor ve halk edebiyatı araştırmalarında daha neler yapılabilir? Eksikliğini hissettiğiniz bir konu var mıdır? Gelişmiş ülkeler folklor ve halk edebiyatı konularında hangi meseleleri öne çıkarıyorlar? Hangi konuları araştırıyorlar?

Türk Edebiyatı dergisi yayın yönetmeni Bahtiyar Aslan Bey de sizin gibi söyleşi yapmıştı benimle. Bu söyleşi önce dergide yayımlandı sonra da bir kitapta yer aldı: "'Bir Türk Halk Bilimi Yöntemi' Hâlâ Yok", Konuşan: Bahtiyar Aslan, Türk Edebiyatı, S. 491, Eylül 2014, s. 4-10; Bahtiyar Aslan, "Sabri Koz ile Röportaj: 'Bir Türk Halk Bilimi Yöntemi' Hâlâ Yok", Bitmeyen Röportajlar, Kesit Yayınları, İstanbul, 2017, s. 195-210.

Sonradan baktığımda ancak altı, üstü, önü, ardı sıkıca doldurulunca daha bir haklı olacak bu söz bir gazeteci mantığıyla manşete çekilince yapayalnız kalmıştı. Ne demek istediğimi anlayanlar da oldu ama benim derdim gönlümden geçeni söylemekti, dile getirdim ve şimdi söz bilim insanlarının. Ben böyle bir yöntemin daha çok çalışılınca,

dünyada ve ülkemizde yapılanları eksiksiz kavrayınca mutlaka ortaya çıkacağını düşünüyorum. Eskiden yapılmışlarla yeni yapılanların, yapılacak olanların külliyatlar haline getirilmesinde geç kaldık biraz, masallar, bilmeceler, mâniler konusunda olduğu gibi daha daha büyük külliyatlara ihtiyacımız var. Bir zamanlar önem verilen bibliyografyalara yeni ciltler eklenmiyor artık. Hemen her üniversitede bölümler açıldı, hocalar yetişti, yetişiyor, daha ne bekliyoruz ki...

Şükürler olsun, 1910'lu yıllardan bugüne çok mesafe katettik. El yordamıyla ve gönüllü olarak derlemeler yapan öğretmen folklorcuların yerini üniversite mensubu bilim insanları aldı, söz de onlarda "top" da...

8. İlk fırsatta ele almak veya araştırmak istediğiniz konularınızdan bahseder misiniz?

Benim için uzun yıllardan beri devam eden araştırma konuları vardır, ama bitiremem, bitirsem de yayımlamam, yayımlayamam, vaz geçerim. Konuyu çalışmış olmanın keyfi biter, yeni birine başlarım, o da biter ya da bitmez, bir yenisi zuhur eder. Ne denildiğini tahmin etmek zor değil benim gibi insanlara...

Şu sıralarda iki kez makale olarak yayımladığım "Seçme Karagöz Kaynakçası"nı küçük bir kitap haline getiriyorum. Madde sayısı 1500'e yaklaştı. 1973'ten bugüne kadar birçok kaynakça çalışması yaptım. Birçoğu işe yarar yazılar oldu. Arandı, soruldu, sözü edildi. Umarım Karagöz işini de bitince bir kenara atmam...

Yukarıda kütüphane hatırlarımdan söz ettim. O da tezgâhtaki küçük kitaplardan. İlk kitabını yayımladığım "Ermeni Harfli Türkçe Halk Edebiyatı" dizisinin (Gül Ağacı Boy Vermez. Ermeni Harfli Türkçe ve Ermenice Mâniler) ikinci kitabını da hazırlıyorum: Acem'de Şah, Beç'de Kral. Ermeni Harfli

Türkçe Atasözleri. Günübirlük bir hayat benimki, şu bilmeceler gibi: Daldan dala kırmızı pala. // Su akar çağlamadan...

9. Genç araştırmacılara, üzerinde çalışmaları için tavsiye edeceğiniz konular?

Genç arkadaşlar için şunu yapın bunu yapın demem, ama dil öğrenmelerini (hem de birden fazla), ana dillerini doğru okuyup yazamadıkça allâme olursa işe yaramayacağını, Halkbilimi ve Türklük bilimi çalışılacaksa Osmanlıca konusunu asla ihmal etmemelerini, hazırcılıktan, kes-yapıştır kötü alışkanlığından, acelecilikten, intihalden uzak durmalarını, sözlükler de dahil olmak üzere çok okumalarını, özellikle alanlarıyla ilgili çalışmaları kaçırmamalarını, kaynak bilgisi olmadan yapılacak işin eksik ve kusurlu olacağını, kendilerine iyi bir hoca seçip asla eteğini bırakmamalarını, eski konularda tekrarı değil yeni konularda ilerlemeyi şiar edinmelerini tavsiye ederim.

Özellikle genç halkbilimcilerden bu dalın bizde yüzyılı aşkın geçmişini çok iyi çalışmalarını, yaptıkları her işte bir "Türk bakışı" geliştirmek için katkıda bulunmayı hedeflemelerini, dünyada bu alanlarda hangi ulusal bakış ve yöntemler geliştirildiğini çok iyi öğrenmelerini, fedakâr, vefakâr ve cefakâr bir araştırmacı olmalarını, hayatın kısa ve çok değerli olduğunu unutmamalarını beklerim.

10. İsim yapmış bir yayınevinin (Yapı Kredi Yayınları) editörlerindensiniz. Editörlük nasıl bir meslektir? Bir editör olarak, incelediğiniz ve değerlendirdiğiniz eserlerden bahseder misiniz? Muhakkak ilginç izlenimleriniz olmuştur.

Benim editörlük hayatım 50 yılı çoktan geride bıraktı. Bunun 22 yılı Yapı Kredi Yayınları'nda (YKY) geçti. Annemin adına kurduğum, kısa ömürlü Halk Kültürü Yayınları'nda hayat bulan bir düzine eserin de

editörlüğünü yaptığımı eklemeliyim. Bugüne kadar editör sıfatıyla emek verdiğim kitapları sayamam ama neredeyse üçyüzü bulduğunu rahatlıkla söyleyebilirim.

YKY’de Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi (transkripsiyon ve günümüz Türkçesi), Osmanlı’nın 700. Kuruluş yıldönümü özel dizisi, İbn Battûta Seyahatnâmesi, Buyruk, Kerem ile Aslı, Metin And’ın eski ve yeni eserleri gibi daha irili ufaklı pek çok yayımlanmış kitapta, yayımlanamamış dosyada el ve göz izim var. Bu kuruluştaki geçirdiğim, geçirmekte olduğum yılları bir okul, bir ihtisas olarak görür içten içe sevinirim; bana kendi çalışmalarım için fazla zaman bırakmasa da bunları da hizmetimin ve hayatımın önemli bir parçası olarak görür ve avunurum.

Editörlük yeni yeni bir meslek gibi algılanmaya başladı. Kurslar açılıyor, devam edip başarılı olanlara belgeler veriliyor. Bu işlere yakın üniversite bölümleri var... Ama bazı mesleklerin okulu olmuyor, ama okulsuz da “editör” olunmuyor.

Bu mesleğin anahtarı, bizim ülke için, Türkçe... Türkçenin bütün evrelerini bileceksin, hepsini olmasa da son 500 yılında yazılmış her şeyi okuyup anlayacaksın. Hayal mi kuruyorum, galiba öyle... Ama Türkçe başta geldiği için abarttım biraz. Elbette gönlümdeki editör “benim gibi” olmamalı. Her şeyden biraz bilen, bazı hususlarda mütebahhir, işinde hele biraz daha yıllanmış ve sözü geçer bir hale gelmişse merhametli, teşvik edici olmalı... Editörlük ile ne murad ediliyorsa onu yakalamak için çocukluğumdan beri aklımdan dilimden düşürmediğim, hayal etmekten usanmadığım “Promete” (Tevfik Fikret) şiirinde anlatılanları anlamaya çalışmak... O şiiri bir tabloda canlanmış gibi hayal etmek...

Editör dostu az, dış bileteni çok,

sıkıştıranı, küseni, muğberlikte ileri gideni hadden aşkın bir talihsiz insandır. Editör, Bektaşî babalarının erkân uyarınca tarikata dahil olmak isteyen bir câna söylediği sözlerden birini “Gelme gelme...” ifadesini aklından çıkarmamalı, kendisine bu mesleğe atılma isteklerini açanları teşvik etmemeli, engelleyici olmalıdır. Zor, çileli, hizmeti yutulup giden bir meslek...

İnsan bu meslekte yıllarını sular seller harcadıktan sonra elinde bir kalem olmadan kitap okuyamıyor, okumaya ancak bir silah gibi kullandığı kalemiyle başlıyor. Bir eleştirmenin, bir editörün kütüphanesinden okunmuş ve tertemiz kitaplar çıkar mı bilmiyorum. Yoksa sevdiği kitaplardan birini saklamak öbürünü okumak üzere ikişer adet mi almalıdır editör. Mümkündür ancak ben bunun iki müşahhas örneğini biliyorum ve sözü uzatmamak için kısa kesiyorum.

Editör, kitapların dünyaya gelmesine yardımcı olur bu yüzden de içinde kalan, yazmadığı şeylerin acısıyla yaşayıp gider...

11. Eserlerinizden bahseder misiniz?

Ben yukarıda saçmasapan bir editör didikleme yaptım. Bunlardan çok azına bile sahip olan birinin elinden “eser” çıkar mı? Ben “müellif” olamadım, bir aktarıcı, bir derleyici, bir hazırlayıcı oldum elim gücüm yettiği kadar. Bu çerçeve dışına çıkmamak üzere bir şeye imza attığım oldu: Kitaplar, yazılar... Akpınar’ın sabırlı okurunu bunlarla meşgul etmek istemem. Şükürler olsun, yaptık biz de bir şeyler...

“Yazan”dan çok “okuyan” biri olmak varmış kaderde. Bir kitabı hak ettiği gibi okumak da bir “eser”dir aslında... Ayrıca sayfa kenarlarına düşülen notlar, açıklamalar, düzeltmeler de eski anlayışa göre birer eser değil mi? Bende de böyle bir avunma hali var.

FOLKLOR DERGİCİLİĞİMİZİN PİRLERİNDEN İBRAHİM ASLANOĞLU (1920-1995)

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Tam 26 yıl oluyor o acı haberi alalı... Gazetede mi okumuştum, yoksa bir ortak dostumuzun telefonuyla mı haberdar edilmişim, hatırlamıyorum. Belki de, ortak dostumuz sevgili kardeşim M. Sabri Koz fısıldayıvermiştir bu acı haberi... Arkasından o güzel sözleri söyleyebildik.

Keşke bu satırları onun sağlığında yazabilseydim de o da okuyabilseydi... Bazı konularda, bizim Konya deyişiyle elgalem oluveveriyoruz işte. İhmalkârlık, geciktirme, 'hele dur hele' demek gibi bir şey bizim şu elgalem...

Galiba ben bu özelliğimi, sonradan kaldırıp atıverdim. Nasıl mı? Prof. Dr. Şükrü Elçin, (Dr.) Mehmet Önder, Şair Ahmet Tufan Şentürk, Şair Coşkun Ertepinar, Âşık Halil Karabulut, vb. adlarla ilgili konferanslarımı onlar hayatta iken sunmuştum. Doktora hocam Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın ölümünün 10. yılından itibaren her yıl bir küçük yazıyı Türk Kültürü'nde yayımlar olmuştum.

Konya Lisesi'nden edebiyat öğretmenim Cahit Öztelli için hem ölümünden sonra Türk Folklor Araştırmaları dergisinde bir yazı kaleme almış, hem de ölümünün 20. yılında Türk Dili'nde çok farklı bir yazıyla onu bir daha gündeme taşımıştım.



Bitirme tezimi hazırlamakta olduğum yılda, 1964'te, en büyük hocamızı kaybetmiştik: Ord. Prof. Dr. Reşid Rahmeti Arat. Aradan 40 yıl geçmişti ve ben onu asla unutmamıştım. 2004 yılının Kasımında ona karşı olan saygımı dile getirmiştım. Bu saygının devamını 2014 yılındaki bir anma toplantısında da tazelemiştim. Geçen yıl onunla ilgili olarak düzenlenen çok özel bir toplantı vardı. Bu etkinliğin ilk bildirisini de ben göndermişim. Demem o ki eskilere, büyüklerime saygılıyım; onları anmak ve anlatmak âdeta benim vazgeçilmez bir özelliğimdir. Son yıllarda, Konya'da da birkaç hemşerimizi hatırlamam da bunun bir sonucudur. Araştırmacı Veli Sabri Uyar,

yazar Celaleddin Kışmır, şair Abdülkerim Bilgi, yine (Dr.) Mehmet Önder, Âşık Mehmet Yakıcı, araştırmacı A. Sefa Odabaşı ve başkaları...

Doğrusu sayın Aslanoğlu ile ilk defa nerede karşılaştık, nasıl tanıştık, kim tanıştırdı, hatırlamıyorum. Kırıntılardan yola çıkarak 'yapboz'u tamamlamaya çalışıyorum

1 Ekim 1971 tarihinden geçerli olmak üzere yedek subay okulu öğrencisiydim. Okulumun adı, Tuzla Piyade Okulu. Mart 1972 ortalarında kuralarımızı çekiyoruz. Ben, Sivas'ı, ora halkının söyleyişiyle 'Temeltepe'yi çekiyorum. Tam tamına 30 Aralık 1972'ye kadar Sivas'ta asteğmen olarak görev yaptım.

İşin ilgi çekici yanı İbrahim Bey de o yıllarda Sivas'ta imiş, hem de Sivas Folkloru'nun hazırlıklarını yapıyormuş, raflara uzanınca görüyoruz ki bu dergimizin ilk sayısı Şubat 1973 tarihini taşıyor. Yani ben Sivas'ta iken derginin doğum sancıları başlamış. Ben Ocak 1973'te sivil hayata geçmeye hazırlanırken, hocalarıma, 'komutanım' demekten 'hocam' demeye çalışırken 4 Eylül Matbaası'nın makineleri de tatlı bir heyecanı yaşamaya hazırlanıyormuş.

Derken bir ölüm haberi: "Âşık Veysel'i kaybettik." (3. sayının iç kapağı). Derginin önümüzdeki sayısı merhum Âşık Veysel'e ayrılacakmış. Daha yeni eve taşınmamışım, kitaplar kolilerde dinlenmeye terkedilmiş. Ama böyle yeni bir derginin ilk özel sayısında da satırlarım olsun isterim. Sivas Folkloru, bilmem hatırlatmaya gerek var mı, Şubat

1973 tarihinde dünyaya gelmiş. Benim ilk yazım ise dördüncü sayıda: "Veysel'de Sivrialan ve Sivas Hasreti", Mayıs 1973, 8-10. (Yeri gelmişken ikinci yazımı da hatırlatıvereyim: "Bir Kangal Masalı: Şahşah Padişahı", 7, Ağustos 1973, 19-21).

Nedense, üçüncü yazımız epey gecikmiş. Ancak şunu belirtmeliyim ki, doktoramı verdikten sonra çeşitli dergilerden yazı istenmeye başlandı. Zaten Türk Folklor

Araştırmaları'nda, Karseli'nde yazıyordum. Zamana yayararak söylemek gerekirse; Çağrı (Konya), Erciyes (Kayseri), Köz (Erzurum), Elif (Erzurum), Mengüçeli (Erzincan), Burak (Burdur), Millî Kültür (Ankara), Yağmur (Erzurum); ara sırada da olsa Türk Edebiyatı (İstanbul), Halkbilimi (Ankara), Töre (Ankara), Folkloru Doğru (İstanbul) dergilerinde görüyorum. Bilimsel ağırlıklı olan dergileri de buraya eklememiz gerekecek. Ama ilerleyen yıllarda Sivas Folkloru'nda epey yazım yayımlandı.

Türk Folkloru'na geçmeden önce şu, Sivas'taki askerliğime bir dönelim. Göreve başlamadan önce kullandığımız 15 günlük arada Sivas hazırlıkları yapıldı. Giyim kuşama kadar her şey düşünüldü, bir de bana kalabilecek zamanlarda yapabileceklerimle ilgili çalışmanın kaynaklarına... İşte size, beni Sivas'ta dinlendirecek kaynak kitaplar: Stith Thompson, Motif-Index of Folk Literature, Redhouse sözlüğü, İngilizce-Türkçe Deyimler Sözlüğü, Türkçe-İngilizce Sözlük ve okunabilecek makaleler. Tabii defter, dosya kâğıtları, çeşitli kalemler, silgi, vb. de

hatırlanmalıdır.

Evet, Motif-Index of Folk Literature'ü çevirmeye başladım ve epey de yol almıştım. Gazete ve dergi (Hisar başta olmak üzere) okuyordum ama sinemaya, maça gitmiyordum. Küçük akşam sohbetlerinden sonra odama çekiliyor, Thompson'ı konuk ediyordum.

Ben bu işlerle uğraşırken İbrahim Bey de Sivas Folkloru'nun hazırlıklarını yapıyormuş. Nerden bilebilirdim ki... O yıllarda Sivas'ta daha Cumhuriyet Üniversitesi yok... Ancak hazırlıklar var, toplantılar düzenleniyor. Öncülüğünü de, o yılların ünlü bir politikacısı yapıyor.

Yıllar sonra Sivas'a gidip de eski günleri yad ederken, 'Keşke Sivas Folkloru ailesiyle askerlik yıllarımda tanışabilseydim' diye üzül müştüm.

Gelelim Sivas Folkloru'ndan Türk Folkloru'na geçişe...

Galiba Sivas Folkloru'nun son sayısına... Temmuz 1979 olmalı tarihi... Sayısı da herhalde 78. Ben bu aradaki gelişmelerden haberli değilim, yazı göndermeyi sürdürüyorum. Bunlardan biri de, o günlerde fazlasıyla ilgilendiğim İgnaz Kúnos'un Türkiye'deki derlemeleriyle ilgili "İgnaz Kúnos'un Derlediği Türküler." Sivas Folkloru'nun kapanış sayısında bazı bilgiler vardı, Türk Folkloru'yla yola devam edileceği bildiriliyordu.

Bu arada yolum Ankara'ya düşüyor. Meğer, Sivas Folkloru yerel bir dergi işlemi görüyor ve yeterince abone olunamıyormuş! Nereden mi? Elbette ülkedeki 67 ilin kitaplığını besleyecek olan Bakanlıkça. Dergi zaten bir süreden beri İstanbul'da basılıyordu. O hâlde sorun çözülmeliydi.

Böylece Sivas Folkloru Kültür tarihimizdeki yerini alırken Türk Folkloru da sahneye çıkıyordu.

Neyse, bizim Kúnos Efendi'nin derlediği türkülerle ilgili yazımız yeni dergimizin ilk iki sayısına yayılarak yayımlandı: 1 (1), Ağustos 1979, 16-18, 1 (2), Eylül 1979, 20-23.

İşte sizlere benim bu iki dergimizle olan sevgi bağımın bazı sayılar...

Sivas Folkloru'nda, sekiz sayıda altı yazım yayımlanmış: 4, 7, 34, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 74. 65-71 arasındakiler aynı yazının parçalarıdır.

Türk Folkloru bu açıdan daha şanslı... Orada 18 yazım yer almış: 1, 8, 12, 13, 17, 19, 23, 24, 25, 226, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 44, 47, 58, 61, 66, 93. Hemen hatırlatalım, bazı yazılarımız birkaç sayıya yayılmıştır.

Türk Folkloru'nun son yıllarını yazmayayım, nasıl olsa İbrahim Bey'in hayat hikâyesi anlatılırken ele alınacaktır.

Merhumla ilgili bir hatıramı özellikle anlatmak isterim. 1960'tan beri arkadaşlık bağlarımız süren Tuncer Gülensoy'la, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden sınıf arkadaşınız. O, üçüncü sınıftan sonrasını Ankara'da, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde okudu. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nde çalıştı (1963-1970 ve 1972-1973), mezun olduğu Bölüme asistan olarak girdi (1974). Uzatmayalım, 1980'de doçent olarak Fırat Üniversitesi'ne geçmiştir. Sevgili Gülensoy orada çok güzel toplantılar düzenledi. Mesela iki defa 'Fırat Havzası Folklor ve Etnografya Sempozyumu' (1985, 1987), ikisinin arasında 'Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu' (1986), vb.

Bu toplantıların ikisinin bildiri

kitaplarında Sayın Aslanoğlu'nun da yer aldığını görüyoruz: 'Kızıroğlu Mustafa Bey' (1985), 'Bir Soydan Gelen Dört Şair' (1987).

İşte merhum Aslanoğlu ile karşılaşmalarımızdan biri, bu iki toplantının birinde oldu; ama hangisi? Hatıram o toplantıyla ilgili.

O yıllarda Sivas'ta bir kitap yayımlanır. Bu, bir ilçenin halk bilimiyle ilgilidir. Kitabın yazarını dergi sayfalarından tanıyorum. Lütfedilip bir adet de bana gönderilmiş.

Bir süre sonra bir çalışmama malzeme bulabilmek için o kitabı da inceliyorum. Gördüm ki birkaç sayfa benim aradığım konuyla ilgili... Hemen okuyup not almaya başladım. Daha doğrusu başlamaya niyet ettim... Ama not almaya başlayamadım. Hemen, masamdaki aynı konuyla ilgili, Osman Bayatlı'nın Bergama ile ilgili kitabına sarıldım. Adları da aynı olan efsane metinlerini karşılaştırmaya başladım. Çünkü yer adlarının dışında her satır birbirinin aynısı idi. (Ki bu durumu ileriki yıllarda büyük bir yazar [Ö. F. T.] ile büyük bir bilgin [Y. K.]'de de tespit edecektim!) 'Olmaz, bu kadarı da olmaz!' diye bağırarak geçti içimden. Bu konu içime dert olmuştu. İbrahim Bey'e yazıp bildirmeliydim. Düşündüm, taşındım ve şu karara vardım: Aslanoğlu Bey'le ilk karşılaşmamızda olayı sözlü olarak aktaracaktım.

Bu karşılaşmamız Elazığ'da gerçekleşti. Bir sabah oturum başlamadan önce yanına yaklaştım. Sağ bölümde, en ön sırada yalnız oturuyordu. Hâl hatır sorduktan sonra olayı anlattım:

"Böyleyken böyle... Bu arkadaş bunu yapmış olabilir mi? Kendisini bir uyarır

msınız?"

Rahmetliyi tanıyanlar bilir. Ben, sağında oturduğum için, o da biraz daha sağa döndü. O, alışılmış sevimli gülümseyişiyle söze şöyle başladı:

"Sayın Sakaoğlu, o arkadaş böyle şeyleri yapacak bir arkadaş değildir; yapmamıştır."

Peki bu işi yapan kimdi? O, biraz bekledikten sonra devam etti:

"O arkadaş, Türkçe öğretmeni... Öğrencilerine ödev veriyor; onlar ne getirirse o da kitabına alıyor."

Vehbi'nin kerrakesi anlaşılmıştı. İbrahim Bey beni yeterince aydınlatmıştı. O arkadaş, 1926'dan önce, Sadeddin Nüzhet Ergun'un öğrencilerine derlettiği Karaca Oğlan şiirleri için tuttuğu yola girmişti. Ergun da, öğrencilerinin kendisine hoş görünmek için Karaca Oğlan'ınmış diye getirdikleri şiirleri ünlü âşığımızın adına bağlayarak yayımlamamış mıydı?

İbrahim Bey, o arkadaşın yöntemini elbette biliyordu ama Bergama ile Sivas'ın o ilçesi arasındaki efsane aktarımını elbette bilemeyebilirdi; çünkü o bir ihtisas işiydi.

Hadi, yeri gelmişken söyleyivereyim. Bizim 1976 doğumlu 101 Anadolu Efsanesi adlı çalışmamızdaki bazı efsane metinlerinin de başlarına aynı şeyler geliverdi. Kelimesi kelimesine aynı olmak kaydıyla biri Ordu'ya, birkaçı da Alanya'ya bağlanıvermişti. Hem de yepyeni anlatıcıların (kaynak kişilerin) adlarıyla... Vah ki ne vah!..

İbrahim Bey'le sadece Elazığ'da birlikte olmadık; belki de onunla paylaştığımız ilk toplantı Konya'daydı. O, Sivas'tan, ben Erzurum'dan gelmiş ve Feyzi

Halıcı'nın düzenlediği Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri'nde (27-29 Ekim 1975) buluşmuştuk. O, "Erzurumlu Emrah'a Dair Notlar", ben ise "Türk Folklorunda Alık Fıkraları" konulu birer bildiri sunmuştuk.

Ancak onunla "esaslı" buluşmalarımız Eskişehir'de oluyordu. 1983 yılında ilki düzenlenen Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri her iki yılda bir düzenleniyordu. O, ilk üçüne katılmış ve birer bildiri sunmuştu. O toplantıları hatırlayanlar azaldı artık. İlk toplantıda bildiri sunan 45 bilim adamı ve araştırmacının, belirleyebildiğim kadarıyla 20 kadarı artık aramızda değil.

Doğrusu İbrahim Bey'le en son nerede karşılaştık, görüşüp sohbet ettik, hatırlayamıyorum. Hayırlı oğlu Erman'la, Çemberlitaş'taki, o zamanki Etibank'ın sokağı içindeki dükkânda seyrek de olsun görüşürdük. Belki de onunla (Erman Aslanoğlu) son görüşmelerimizden biri de, İstanbul Kız Lisesinin karşısındaki iş yerinde olacaktı. Artık İstanbul'a nefes almaya gelemiyoruz. Âdeta koşar adım gelip öylesine dönüyoruz.

Merhum Aslanoğlu Tokat doğumlu, ilk ve orta okul öğrenimini orada gördü ama bir Sivaslı gibi yaşadı. Bir Tokat damadı olarak hemşerime rahmetler diliyorum. Keşke daha önce tanışabilseydik demekten de kendimi alamıyorum.

Bu koca insanı şu birkaç cümle ve eser adlarıyla da hatırlatıvermek istiyorum.

1920 Tokat doğumludur. İlk ve orta okulları orada okudu. Sivas Öğretmen Okulu'ndan 1944'te mezun oldu. Ülkemizin değişik okullarında görev yaptıktan sonra

Sivas'ta görevli iken 1976 yılında emekli oldu. 1977 yılında ise İstanbul'a taşındı. 15 Mart 1995'te vefat etti.

1953 yılında evlendi. İki oğulları oldu: Tecer (1954) ve Erman (1958).

Yazı hayatına Tokat'ta ortaokul öğrencisi iken Yeşilirmak adlı gazetede şiirleriyle başladı. Daha sonraki yıllarda ise Sivas'ta yayımlanan çeşitli dergilerde devam etti: Yayla, 4 Eylül, Yapı, Sivas, vb.

Yayımladığı iki dergi vardır: Sivas Folkloru (1973-1978) ve Türk Folkloru (1978-1999). Sonuncu dergiyi oğlu Erman Aslanoğlu devam ettirmiştir.

Daha çok kendi dergilerinde kullandığı birkaç takma adı vardır: Halil Dumluca , Niyazi Aslanoğlu, Niyazi Kolgu, Muharrem Türkmen.

Layık görüldüğü ödüller: Müzik-San Vakfı Ödülü (1980), İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü (1981),

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Senatosu, 21 Şubat 1995'te İbrahim Aslanoğlu'na "Fahri Doktorluk" payesini verdi.

Daha genç yaşında başladığı kitap yayın hayatını uzun yıllan boyunca sürdürmüştür: Cıvıltılar (1962), Divriği Şairleri (1964), Her Yönden Sivas (1964, 1965, 1979), Âşık Veysel (1964, 1967), Sivas Halk Şairleri Bayramı (1965), Seyit Türk (1967), Külhaşzade Rahmi, (1967), XIX. Yüzyıl Bektaşî Şairi Kul Himmet Üstadım/Yaşamı, Kişiliği ve Şiirleri (1976, 1995), Yalınkat (Sefil Selimi-1978), Pir Sultan Abdallar (1984, 1997), Âşık Velî/Hayatı-Kişiliği-Değişleri (1984), Söz Mülkünün Sultanları (1985), Şah İsmail Hatayi ve Anadolu Hatayileri (1993), Kul Himmet (1997).

TÜRK DİL KURUMU'NDAN YENİ BİR SÖZLÜK

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY

Şigi Hutuhu, Manghol un Niuça Tonça'an, (Yüan-Ch'ao Pi-shi), MOĞOLLARIN GİZLİ TARİHİ, SÖZLÜK, (Erich Haenisch'ten çeviren: Mustafa S. KAÇALIN), Ankara 2020, 447 S., TDK yay.

"Moğolların Gizli Tarihi" (=MGT) adlı Moğolca eser, Moğol tarihi, kültürü, Çinggis Kağan'ın öncülleri ve ardılları ile "konar göçer" Moğol halkının hayatlarını anlatması bakımından çok önemlidir.

Eseri yazan kişi (BELLİ DEĞİLDİR). (bk. .Temir, MGT, s. XIV). Eserin sonunda, OGODAI-HAHAN tarafından "Büyük kurultay toplandığı zaman, sıçan yılının (1240) yedinci ayında, Kelüren (nehri)ni) KODE'E ARAL (adasında) DOLO'ON-BOLDAH ve ŞİLGİNÇEK mevkileri arasına SARAY KURULMUŞKEN yazılıp tamamlandı" denilmektedir. Bu son cümleden "Ogodai-hahan tarafından 1240 yılında toplanan büyük Kurultay (Moğolca: HURULTAI)'da okunmak üzere yazdırılmış olup onun vasiyetnamesi yerini tutar ve kendi işleri hakkında hesap veren Türk



büyüklerinin (Köl-Tigin, Bilge-Kağan, Tonyukuk yazıtları; Aksak Te-mür'ün 'Tüzükât'ı; Atatürk'ün 'Nutuk'u gibi) (Temir, MGT, s.205, not: 2)

Bu sözlüğün kapağında MGT'nin yazarı olarak adı geçen ŞİĞİ HUTUHU kimdir? MGT'nde "ŞİĞİ HUTUHU / ŞİĞİHAN-HUTUHU" (paragraf: 135, 138, 202, 203, 214, 234, 242, 252, 257, 260) adları ile geçen kişi Moğol ordusunda bir binbaşı ve adlî işleri yürütmek üzere Çinggis-Kağan tarafından atanmış bir beydir.

MGT'nin 135. paragrafında "Tatarlar'ın

Naratu-Şitu'en'deki müstahkem mevkilerini yağma ederken, bizim askerler orada bırakılmış küçük bir erkek çocuk buldular. Burnunda 'altın bir halka' (= hızma), üzerinde de 'altın işlemeli ipekle ve samur derisi ile astarlamış bir cepken' bulunan bu çocuğu Çinggis-hahan Ho'elün anaya hediye etti. Ho'elün ana: 'Bu herhalde iyi bir adamın çocuğu ve asil cedli bir adamın torunu olsa gerektir.' dedi ve onu beş çocuğun yanına altıncı kardeş olarak aldı, ŞİKİKAN-HUDUHU adını koyarak kendi oğlu gibi büyüttü." denilmektedir.

2. Bu kişinin kimliği hakkında ilk bilgi 138. paragrafta şöyle anlatılmaktadır: "Ho'elün ana: Merkitlerin ordugâhında bulunmuş GUÇU adlı çocuğu, Taiçi'utlar'dan Besutlar'ın ordugâhında bulunmuş KOKOÇU adlı çocuğu, Tatarlar'ın ordugâhında bulunmuş ŞİKİKAN-HUTUHU adlı çocuğu ve Curkinler'in ordugâhında bulunmuş BORO'UL adlı çocuğu, yani bu dört yavruyu evinde büyüttü." bilgisi yer almaktadır.

Peki, MGT'nin yazarının ŞİKİKAN (/ŞİĞİ)-HUTUHU (/KUTUHU) olduğu hakkındaki bilgi nereden gelmektedir? Bu konudaki bilginin aslı şöyledir: " (paragraf: 203) ...Bundan sonra Çinggis-Hahan: 'Bütün ulusun içerisinde hırsızları cezalandır, yalanı ortadan kaldır, ölüm cezasına lâyık olanları öldürt, para cezasına müstahak olanlardan para cezası

al!' diyerek ŞİĞİ-HUTUHU'yu yüksek mahkeme reisliğine tayin etti ve sözüne devamla: 'Halkın taksim işi ve mahkeme kararları 'KOKO (KÖKÖ/KÖKE) DEBTER' (=Mavi Defter)e yazılıp raptedilsin. ŞİĞİ_HUTUHU'nun benimle istişare sonunda 'AK KÂĞIT ÜZERİNE MAVİ YAZI İLE YAZARAK DEFTER HÂLİNDE TESPİT ETTİĞİ ESALAR, nesilden nesle intikal etsin ve onu kimse değiştirmesin, değiştirmeye kalkışanlar cezalandırılsın!' diye emir verdi." denilmektedir ki SÖZLÜK'ü Almancadan çeviren ve Temir'in Türkçe çevirisini de iyice okuyup incelememiş olan Kaçalın, büyük bir yanılğı ile MGT'nin yazar adını "ŞİĞİ HUTUHU" olarak vermiştir.

Yani, MGT'nin yazarı belli değildir. ŞİĞİ HUTUHU, Çinggis-Kağan'ın "KÖKKÖ/KÖKE DEBTER" (=Mavi Defter)e yazsın dediği ŞİĞİ-HUTUHU'dur.

Bu sözlük, Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanmış olup, eseri baskıdan önce inceleyerek olumlu rapor yazan kişiler Mongolist değillerdir. Verdikleri "olumlu" rapor doğrultusunda basılan sözlükte de pek çok düzeltilmesi gereken yerler bulunmaktadır:

1. Sayfa 7: "Moğolların Gizli Tarihi Ahmet TEMİR (1912-2003) tarafından yılında Türkçeye çevrilmiş." cümlesindeki "tarafından (?) yılında" arasında bir tarih bulunmalı idi. (NOT: Temir'in sayfa XXXII'deki notunun altında: (Pozantı, 30

Eylül 1946] yazdığına göre, eser Temir 3 tarafından 1946 yılında ‘tamamlanmış’ demektir. Sayfa XXX’un son paragrafında da “1943 sonlarında, Moğolların Gizli Tarihi’nin işlenmesi “Türk Tarih Kurumu” tarafından bize verildi.” denilmektedir. Bu da MGT’nin Türkçeye tercümesinin 3 yıl sürdüğünü göstermektedir.

2. Sayfa 7’deki “Çevirenin Ön Sözü”nde verilen bilgilerin pek çoğu MGT ile ilgili olmayıp, “mütercim” (= çeviren)in başka notlarına dayanmaktadır: 1) Çiftçi İle Geçimsiz Oğulları; 2) Âsımoğlu Kays’ın Oğullarına Öğüdü; 3) Yıl: 702 Ebu Ca’fer Mühelleb bin Ebu Sufra’nın bu yıl öldüğünü söyler. Mühelleb’in [630-?-702] ölümünün sebebi ve nerede öldüğüne dair olan haberler; 4) Yıl 702 Mühelleb bin Ebû Sufra’nın ölümü. Oğlu Yazîd’in Horasan valiliği; 5) Çinggis Han’ın Oğulları; 6) Hikâyet ... gibi MGT’ndeki bilgilerle ilgili olmayan konular işlenmiştir.

Sayfa 17’de: ALTAN TOPÇİ hakkında bilgi verilmekteyse de burada Tuncer Gülensoy’un “Altan Topçı” yayını hakkındaki bilgiler eksiktir. Ayrıca, T. Gülensoy’un “Moğolların Gizli Tarihi”ndeki “ÇİNGİS KAĞAN Şeceresi; Türkçe Kelimeler; Türk-Moğol halk edebiyatına katkısı... vb.” gibi konular hakkında hiçbir bilgi yoktur; o makaleler görülmemiştir. Bazı dizgi yanlışları da vardır: s.17; satır aş.dan 11:Olar onlar;s.56,satır:yu.dan12: “ordu sürü” “ordu, sürü”; s. 60, satır:

yuk.dan 5: gökboz gök boz (krş. ak boz); s. 111: etugen (= otogen) Erde ‘dünya’ “toprak, yer, zemin” (krş. s. 261 otogen (= etugen); hula ‘kahverengi at’ Tü. kula; s. 234: narin “çok iyi, tam” narin “nârin, ince yapılı”.

3. SÖZLÜK’ün girişinde, sözlükte yer alan kelimelerin imlâsı hakkında da bilgi verilmeli idi. Çünkü Moğolca kelimeler: I. Eski Devir (XIII. yüzyıl); II. Orta Devir (XIV-XV-XVI yüzyıllar); III. Geçiş Devri (XVII. yüzyıl) adı verilen devirlerde farklı imlâlar ile yazılmışlardır: Örnek: agula ‘dağ’ → a’ula → aula → ûla → ula; bagatur → ba’atur → baatur → bâtur → batur → batır; ulus-un böke/boko → ulsun bök → ulsunbıh...vb.

MGT-SÖZLÜK’ü inceleyip olumlu rapor veren Türkologlar, klasik Moğolca uzmanı değillerdir. Onlar da Ahmet Temir’in “Moğolların Gizli Tarihi” adlı tercümesini ya görmedikleri ya da iyice incelemedikleri için yazar konusundaki Kaçalin’in ifadesini gözden kaçırmışlardır.

4

SÖZLÜK’te Türkçeyi de yakından ilgilendiren pek çok ortak kelimeler bulunmaktadır:

aba = Tü. av; aha ‘ağabey’=Tü. ağa, ağabey; AL ALTUN ‘kişi adı’; alacuh = Tü. alaçık; alah ‘alacalı’ = Tü. alaca; altan =Tü. altın; ARIH USUN= Tü. ARI SU; ARSLAN=Tü. ARSLAN / ASLAN; ayaha ‘kabuk, kâse, çanak’ =Tü. ayak ‘kadeh’; ayil ‘yer, yurt yeri’

=Tü. ağıl; ayimah ‘{halk} kabile’ = Tü. aymak/aymak;

ba’atur ‘yiğit, cilasun’ → Tü. bahadır;
bars =Tü. bars/pars; batu ‘sıkı, sağlam’ → Tü. BATU ‘sert’ (kişi adı); BEKİ =Tü. bek/pek; belge → Tü. belge; BERGEN ‘elti, yenge; görümce, baldız’ → Tü. BERGEN ‘kişi adı’; BERKE ‘zor, zorlu’ → Tü. BERKE ‘erkek adı’; biçigu ‘yazmak’ =Tü. biti- ‘yazmak’; biçik ‘yazı, harf, kitap’ =Tü. bitig/k; BOKO (/BÖKÖ / BÖKE / BÜKE) ‘güreşçi’ → Tü. BÖKE ‘soyadı’; bolek ‘ordu, sürü’ =Tü. bölük; boro’an ‘kar fırtınası’ → Tü. bora; BORTE/BÖRTE =Tü. BOZ (-r → -z değişmesi ile); buha’u ‘günah boyunduruğu’ =Tü bukağı; buhu ‘buğ, sığın geyik’ = Tü. buğu; bulah ‘{kaynak} yer adlarında’ == bulak ‘su kaynağı’; BURA’U ‘buzağı’ BUZAĞI;

çerik /cerik ‘ordu’ = Tü. ÇERİ(G) ‘asker’; ÇİLAO’UN /ÇİLA’UN ‘taş’ = Tü. TAŞ (-l- → -ş- değişmesi ile); cilbur ‘kemer’ = Tü. çilbur; cırai ‘renk,görünüm, yüz, çehre’ → Tü. ÇIRAY ‘soyadı: Gül Çıray ‘milli atlet’;

dalai ‘deya, deniz’ → Kırgız Tü. TALAY ‘erkek adı’; dalda ‘şemsiye, siper’ = Tü. dulda ‘gölgelik’; darhan ‘serbest’ → TARKAN ‘erkek adı’; debter ‘defter, kayıt, kitap’ = Tü. defter; DORE (=TORE) ‘hak, adalet’ =Tü. TÖRE ‘töre, gelenek’;

ELÇİ(N) ‘elçi’ = Tü. ELÇİ; emedun ‘pantolon’ =Tü. EM (DLT); erde ‘eskiden’ = Tü. ERTE; er ‘koca, eş’ = Tü. ER ‘koca, erkek’; erke ‘iktidar, hükümdar’ = Tü. ERK; erten ‘eskiden’ = Tü. ERTE; etugen (=

otogen ‘dünya; toprak, yer, zemin’ = Tü. ÖTÜKEN;

geru ‘arka taraf, geri’ =Tü. geri; gucu(n) /güçü(n) =Tü. GÜÇ; gurigen (=guregan) → Tü. küregen ‘güveyi’;

ha’an = hahan = Tü. kağan, kaan, kan; hablan ‘kaplan’ = Tü. KAPLAN; hada ‘kaya’=Tü. KAYA (-d- → -y- değişmesi ile); halha ‘kalkan’ → Tü. KALKAN; hamuh ‘herkes, bütün, hepsi’ = Tü. KAMU(G); hara ‘kara’ = Tü. KARA; haranghu ‘koyu karanlık’ = Tü. KARANLIK; haracu ‘basit bodun, saf halk’ = Tü. KARAÇI; hara’ul ‘gözcü, nöbetçi takımı’ →

5
Tü. KARAKOL; hatu(n) ‘(eş olarak) kadın, karı’ = Tü. HATUN; honiçi(n) ‘koyun çobanı’ = KOY(UN)+cu, buduh ‘kuyu’ =Tü. KUYU[← KUDUG] (-d- → -y- değişmesi ile); hula ‘kahverengi at’ = Tü. KULA; HURİL(TA) ‘toplantı’ → Tü. KURULTAY; hule’u (=hülegu=hüle’u ‘daha çok, üstün olmak, d a h a g ü ç l ü ’ → T ü H Ü L Â G U (soyadı/doğrusuU: HÜLEGÜ);

jarim ‘yarım’ = Tü. YARIM; JARLİH ‘yarlık, ferman, emir, buyruk’ → Tü. YARLIK; JASA /JASAH ‘yasaa, düzen, kanun’ → Tü. YASA; jasal → Tü. YASAL ‘düzen’;

JEBE ‘savaş aleti; silahlar’ → Tü CEBE(Cİ) ‘yer adı’; jidsa ‘kargı, mızrak’ → Tü. CIDA; jiruge(n)/ juruge(n) ‘yürek’ = Tü. YÜREK;

kerek ‘gerek’ = Tü. KERGEK → gerek; koko/köko/köke ‘mavi’ Tü. KÖK (→ gök); maral ‘geyik’ → Tü. MERAL /MARAL;

mergan 'usta nişancı' → Tü. Mergen;
mingan (min-gan = minha) 'bin' = Tü. BİN;
mungke (möngke) 'ebedi' → = Tü. mengü,
bengü 'ebdedi'; muren 'nehir, ırmak' → Tü.
MÜREN 'soyadı: Zeki Müren';

narin 'çok iyi, tam' → Tü NARİN 'nazik,
kibar' / Kırgız Tü. NARIN 'yer adı'; nohai 'it,
köpek' Tü. NOGAY 'kavim adı; soyadı';
nokor 'yoldaş, uyol arkadaşı, yoldaş'
NÖKÖR 'arkadaş' (Temir, MGT, s. 6, not: 4);
Noyan 'memur, efendi, başçı' Tü. NOYAN
(bk. Temir, MGT, s.5, not: 3: Noyan. Bu
eserde 'memur, komutan, asilzade, efendi,
prens' manalarına gelen bu sözü, 'aile ve
kabile efendileri' diye tefsir edebiliriz.);

oboh 'soy, aile, oymak' OBA; olke
'dağın ön tarafı' Tü ÜLKE 'ülke, memleket';
ordo 'saray, konak' ORDA (ALTINORDA);
otkan 'kalın' Tü. OTKAN (soyadı: Polat
Otkan; bk. Temir, MGT, s. 157, not: 3: Moğ.
ötken 'kaba, koyu' (Kow. 251)); otogen
(=etugen) 'toprak, yer, zemin' (Temir, MGT, s.
51, not: 2) Tü. ÖTÜKEN [yış] "Orhon
civarındaki ormanlı dağın adı-Türk
devletinin merkezi sayılan yerin adı."
(Temir, MGT, s. 51, not: 2);

sahal 'sakal' → SAKAL; sayin 'iyi,
güzel' Tü. SAYIN; suke 'balta, nacak'
SÜKE 'nacak' (Uşak ağzı); singhor 'bir tür
şahin' Tü. SUNGUR; şulen 'çorba' ŞÖLEN
'ziyafet';

takiya 'tavuk' = ETÜ. TAKUKU; tariyajin
'çiftçi, tarla çiftçisi' = ETÜ. TARI- (TARANÇI
'Türk kavim adı'); tem'en 'deve' TEVE (→
DEVE); Temur 'demir' TEMİR / TEMÜR /

TİMUR / TEYMÜR 'demir'; tenggeri 'gök'
(Çinggis Kağan'ın besmelesi: müngke
tengri-yin küçü-dür 'ebedi Tanrının gücü
ile'); tenggis 'deniz' TENGİZ (→

6

DENİZ); terme 'çadır' TERME 'yer
adı'; töre (=dore) 'kural, gelenek, vaziyet,
hâl' TÖRE; toregu (=doregu; torugu)
'doğmak, doğrulmak' -TÜRE-MEK;
tüme(n) 'on bin' Tü. TÜMEN 'on bin; pek
çok'; turimtai 'bir tür kuş' TORUMTAY
'soyadı'; tuşa 'yardım' ETÜ. ASIG TUSU
'yardım'; ulus 'ait olan halk' ULUS 'millet';
urtu 'uzun, uzak' UZUN (-r- → -z-
değişimi); uruh 'akraba, hısım, aile
mensubu' Tü. URUK; usu(n) 'su' -Tü. SU;
yara 'yara' Tü. YARA.

Yukarıda da belirtildiği üzere,
MOĞOLLARIN GİZLİ TARİHİ'nin, Alman
sinoloğu E. HAENISH tarafından
hazırlanan ve Türkiye Türkçesine M. S.
KAÇALIN tarafından yapılan çevirisi, TDK
tarafından (ne yazık ki) 1500 adet basılmış
ve depolanmıştır. Türkiye'de, Hacettepe
Üniversitesi dışında hiçbir üniversitede
Moğolca (tarih, dil, edebiyat, sanat) dersleri
verilmemektedir. Çünkü Türkiye'de
Moğolca (klasik, Halha, Dagur, Oyrat,
Monghol, Buriyat Moğolcası) dersleri
verilmemekte, daha önce bazı
görevlendirilmelerle Moğolistan'da
bulunan genç Türkologlardan hiç birisi de
Klasik Moğolca bilgisine vâkıf
olmadıklarından dolayı bu görevi

yürütememektedirler. Türkiye üniversitelerinde görev yapan Türkologlardan pek çoğu da Moğolca hakkında bilgiye sahip değildir. Ayrıca, Türkçe-Moğolca (Mançu-Tunguzca, Korece, Japonca) karşılaştırma araştırmaları yapacak “ALTAYİST”ler de bulunmamaktadır.

TDK’nun yayımladığı bu sözlükteki hatalar (MGT’nin yazarı?; girişte anlatılan ilgisiz bölümler) düzeltilmeden bu sözlük kullanılmamalıdır.

Peki ne yapılmalıdır?

1. Sözlüğün kapağındaki (2. ve 3. sayfadaki) yazar adı (ŞİGİ HUTUHU) KAPATILMALIDIR!

2. Sözlükteki bazı dizgi hataları için bir (YANLIŞ-DOĞRU Cetveli) düzenlenmelidir.

3. Bundan sonra, TDK’na basılması için sunulan her eser, mutlaka o konudaki uzman bilim adamlarına incelenmelidir. (TDK tarafından 2 baskısı yapılan, Prof. Dr. Günay Karağaç’ın çevirdiği “MOĞOLCA-TÜRKÇE SÖZLÜK” tarafımdan iki kez incelenmiş, verdiğim raporlar doğrultusunda düzeltmeler yapıldıktan BASILASI verilmiştir. Türkiye’de MGT üzerine DOKTORA çalışması yapmış ve bu eserin (Alman Sinolog)

7

E. HAENISH, (Fransız Mongolist) P. PELLİOT, (Rus Mongolist) S. KOZİN, (Japon Mongolist) Ş. KURAKİŞİ ve (Macar Mongolist) L. LİGETİ’nin MGT Metinlerini

Türk Mongolist A. TEMİR’in Türkçe tercümesi ile karşılaştırıp “MOĞOLLARIN GİZLİ TARİHİNDEKİ HÂL EKLERİ VE CÜMLEDE KULLANILIŞ ŞEKİLLERİ” adlı tezi ortaya koydum (1970). Bundan sonra ikinci büyük Moğolca eser olan “ALTAN TOPÇI”yi C. BOWDEN’in İngilizce tercümesi ile karşılaştırıp notlayarak yayımladım. Mongolistik, Altayistik ve Türkoloji konularında da 60 kitap ve yüzlerce makale yazıp tebliğ sundum. 18 yıl da TDK’nun “Bilim Kurulu”, 1,5 yıl da Yönetim Kurulu Üyesi yaptım.) Eğer bu sözlük, raportör (=inceleyici) olarak bana gönderilmiş olsa idi yukarıda bahsettiğim hatalar görülmezdi.

4. Ahmet Temir’in “MOĞOLLARIN GİZLİ TARİHİ” adlı tercümesi incelenecek olursa, bu eserin 207-245. sayfalarındaki “Açıklamalar” ile 247-273. sayfalarındaki “İndeks” ve 283-291. sayfalardaki “Notlarda açıklanan veya zikredilen sözler” bölümleri bu sözlüğün içinde notlar hâlinde değerlendirilebilirdi. Çünkü A. Temir’in bu notları Moğol ve Türk dilleri açısından en iyi şekilde değerlendirmiştir.

5. SONUÇ olarak şunu yazabilirim: 1500 adet basılmış olan bu sözlüğün büyük bir bölümü TDK deposunda kalmaya mahkûmdur. Çünkü bu sözlüğü tam anlamı ile anlayarak kullanabilecek Türkolog, Mongolist ve Altayist Türkiye’de yoktur.

(19 Kasım 2020, Ankara)

BABA OCAĞI

evimiz müstakil
evimiz toprağa, suya komşu
kuşların pencereye konduğu
kır bağlarında gün aydınlığı

evimiz iki göz, bir gönül
evimiz taş duvar, toprak damlı
içinde insan sıcaklığı, içinde neşe
kır bağlarında göz aydınlığı

evimiz dut ağacı ile söyleşir
evimiz yılların yorgunu
kapısı, penceresi kırık
kır bağlarında gül aydınlığı

Murat SOYAK

PENCERE

dut ağacının son yaprakları
evvel zamana taşıyan kökler
yüreğimi sızlatan kırık cam
düğme ile tutturulmuş

babamı düşünürüm
garip, yoksul babamı
dilinde daima Allah kelamı
annemi düşünürüm
bir dağ gibi yaslandığım
bize kol kanat olan annemi
kederli günler, neşeli günler

pencereden bakınca
hatıralar bir bir uyanır
yeniden çiçeklenir bahçe
uzaklar yakınlaşır

Murat SOYAK

NEYE YARAR

Gözümdeki akan yaşı
Silsen bile neye yarar
Ferhat gibi dağı taşı
Delsen bile neye yarar

Bakmam artık çokluğuna
Ben alıştım yokluğuna
Yük eyleme yüklüğüne
Gülse bile neye yarar

Geldi geçti nice hafta
Hasretinden oldum hasta
Kondu artık en son nokta
Kalsan bile neye yarar
Yanıp durdum yakışına
Esir düştüm bakışına
Kapılırken akışına
Salsan bile neye yarar

Şikayetim geçen günden
Giden gitti artık benden
Çekilirken ruh bedenden
Gelsen bile neye yarar

Mehmet BAŞ

“Bir ürkek ceylân gibi / Kaçıp gidiyor zaman”

A Y H A N İ N A L

Abdullah SATOĞLU

Son dönem Türk şiirinin renkli simalarından şair Ayhan İnal, yakından tanıdığı bir kısım şairlerimizin, özelliklerini ifade ve ihtiva eden “Dostlarım” isimli kitabına, onlar için söylediği;

Sizlersiniz benim başımın tacı
Yaralı gönlümün gerçek ilâcı.
Sizlere kavuşmak nasıl güzelse
Bir bir yitirmek de o kadar acı.

mısralarıyla başlıyordu...

Ne yazık ki, şair dostları da, kendisini 15 Şubat 2021 günü, İstanbul’da yitirmiş bulunuyor...

Ayhan İnal’ı ben, 1950’li yılların başında, Nihal Atsız’ın İstanbul’da çıkardığı “Orkun” dergisinde yayınlanan :

Kardeş dertlerini soramaz olduk;
Yüzü maskeliydi vuramaz olduk
Durduk durduk, gayrı duramaz olduk
Moskofun bağrını deleceğiz hey!

tarzındaki millî ve hamasî şiirleriyle, gıyaben tanıdım. 1970’ten bu yana ise, Ankara ve İstanbul’da düzenlenen şiir etkinliklerinde sık sık bir araya geliyorduk. Bu toplantıların bir kısmını Ayhan İnal yönetir ve Behçet Kemal edasıyla okuduğu şiirlerle renklendirirdi. Hüseyin Yurdabak da, aynı yıllarda Ankara’da Erdoğan Ünver’le müşterek çıkardığımız “Bahçe”



dergisinde, kaleme aldığı dörtlüklerin birinde, İnal için şöyle demişti:

Behçet Kemal ölmedi, sen O’nu yaşıyorsun
Çağlayan coşkunluğa kendin de şaşıyorsun.
İtiraf ediyorum işte millet önünde
Sen, bir Ayhan olarak, “Çağlar”ı aşıyorsun!

Şiirlerini, 1965’te “Gece Yarısı”, 1970’te “Yasak Sevgi” isimli kitaplarda topladıktan sonra, 1977’de:

“Dostlarım” kitabını yayınlayan ve İrfan Ünver Nasrattınoğlu ile birlikte “Destan Atatürk” isimli bir Atatürk Şiirleri Antolojisi de çıkaran İnal’ın, Libya ile ilgili “Çöl Destanı” isimli manzum bir eseri daha bulunmaktadır. 1931 yılında, Yozgat-Akdağmadeni’nde doğan İnal, Ankara

Ticaret Lisesi'ni bitirdi. Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş. Dış Pazarlama Müdürlüğü'nden emekliye ayrıldı. Çeşitli şiir yarışmalarında birçok ödüller alan şairimiz, daha sonraları "İstanbul'a Benziyorsun", "Bir Yağmur Sonrası" ve "Gönül Destanı" isimli şiir kitapları çıkardı. Bir ara Türk Kooperatifçilik Kurumu Yönetim Kurulu üyesi ve bu kurumun yayın organı "Karınca" dergisinin yazı işleri müdürlüğünü deruhte eden Ayhan İnal, ayrıca "Antoloji" isimli aylık şiir dergisinin yöneticileri arasında da yer almıştı.

İnce, zarif sanatın, kudretinle el-ele
 Ne seller yıkabilmiş seni, ne de zelzele
 Bedeninle toprakta ve rûhunla Hak'tasın
 Eserinle ayakta, dehânla doruktasın.
 Otağını, göklerde kalblerde kuran Mimar
 Ebediyet mührünü zamana vuran Mimar.

mısralarında görüldüğü gibi; Türk sanat tarihinin, XVI.yüzyılda, dünyaya şeref ve ışık saçan yükseliş devrinin olgunlaşmasında, gönül alıcı bir zirve teşkil eden ve koca bir imparatorluğun, her köşesine, mermer ve granitlerden ölmez âbideler diken ünlü Mimar Koca Sinan'ı, en güzel şekilde dile getiren şairlerimiz arasında, Ayhan İnal da yer almıştır. (*)

Şiirlerinde genellikle aşk ve vatan temalarının ağır bastığı görülen, duygu ve

özlemlerini mısralarına ustaca aktaran Ayhan İnal'ın, şairlik kudretini belgeleyen nefis şiirlerinden biri de "Zaman" şiiridir. Necip Fazıl ve Feyzi Halıcı'dan sonra, "zaman"ı en güzel tarzda tarif ve tahlil eden Ayhan İnal'ın, bu güzel şiirini, birlikte okuyarak, ruhunu şâd edelim;

ZAMAN

Başaklar gibi bizi
 Biçip gidiyor zaman.
 Su gibi ömrümüzü
 İçip gidiyor zaman.
 Şimşekten atlarıyla
 Geçip gidiyor zaman.
 Sessiz kanatlarıyla
 Uçup gidiyor zaman.
 Bir ürkek ceylân gibi
 Kaçıp gidiyor zaman.
 Çağları perde perde
 Açıp gidiyor zaman.
 Sanki durduğu yerde
 Göçüp gidiyor zaman.
 Silinmez izlerini
 Saçıp gidiyor zaman.
 Sırası gelenleri
 Seçip gidiyor zaman.

(*) : Abdullah Satoğlu : Edebiyat Dünyamızdan Hoş Sedalar-II, Ankara 2008

SENİN SIRRINI ANLAYABİLSEYDİM

Hoş SADA müellifinin ruhuna selam olsun

Sadık Kemal TURAL

Seni tanıtmak, tanımlamak isteyen her ifade, ya eksik, ya basit. RAB bilir seninle ilgili 'sırlı hikmet'i, bizim sözümüz cahil cesareti.

SEN 'ol' emrinin sır'lı hikmetlerindensin. SEN büyük patlama'yla oluşan hikmetten doğan teksîrin tek şahidi, ışığın kardeşisin. Hâlik'in 'Aliym'in sırlarına işaret eden tecelli sayılan zuhurat, 'sayha'dan ibaret imiş... Bir sayhadan ibaret ön-yokoluş ve bir sayha ile ulaşacakmış, İsrail'in "ba'as" komutu, haşr çağrısı... Sen özel ve ulvî mesajları ileten, toprak olmuş varlıklara işlevlerini hatırlatansın.

'İns ve cin'i halkedip ruh denilen sırrı eğiten RAB, güzelliğinle alakalı olarak, hem Mikayil'i, hem Aynail'i, görevlendirmiş olmalı.' desem, Gafîr ve Tevab olan tarafından bağışlanır mıyım? 'Sana ait güzelliğin hikmet bilgisi, nebîlere, resullere, velilere, hâdilere verilmiş' desem, Afüv' ve, Gaffar'a sığınsam...



SEN insana benzeyen, insan gibi, bazen insandan daha etkili olan bir 'ahsen-i takvim'sin. Sen varlıkların da, ölümün de, hissin ve hayalin de gölgesisin. Senin cinsiyetin yoktur, cinsiyetler üstüsün. SENin canlı olduğunu ve canının nasıl yüce bir enerji taşıdığını bilmeyen ve anlayamayan cahildir, lâkin bilenler de söylemeye râzı değil.

SEN bir bulut zerreciği iken içindeki kuantları yıldırım, şimşek, yağmur ve rahmete dönüştüren mucizeli mahlûk'a çok benziyorsun: Varlıklar, senin türlü türlü hallerin, farklı şiddetlerin ve başka başka etkilerin olduğunu seziyor, biliyorlar.

Sen hem akıllıyı delirten, hem deliyi akıllandıransın. Sen, hem dertleri artıran, hem de, arınmaya, şifâ ve afiyete aracı olansın.

SEN, bebeklikten toprak altına yerleştiğimiz âna kadar kulağımızdan girebilen ve her girdiğinde, gözleri nemlendiren, dilin kelimelerle buluşmasına yol açan ilahî güzellikten bir "im"sin. Çocuklar, ergenler ve kendi çirkin öfkesinin fotoğrafını çekmek için beş dakikası bulunmayan orta yaşlılar, hoş nedir, güzel nasıl bir bütünlüktür, ulvî olan hangi türden sarsıcıdır sorusuna cevap veremezler. Aklını, duygusunu, hayalini, zevkini hoş, güzel, ulvî olanla dengelice ve özgürce buluşturup seviştiremeyenlerin SENin sırrını araması, bulması mümkün değil. Sırrını bildiğini sandıklarımız da, kendini öyle sananlar da aldanıyor... İnsan, hem kendini hem başkalarını aldatarak yaşayan bir varlık...

İşitmek... İnsanların, hayvanların, bitkilerin ve cinlerin işitme güç ve sınırları da, işittiklerinin hoş, güzel, ulvi olanlarından kendi varlık alanlarına taşıma yetenekleri de, birbirinden çok farklı. Rahim denilen durak, bünyesindeki 'göçmencik'in yeni vatanda ömür sürebilir duruma gelmesi için ön hazırlık yapılmasının sağlandığı, korunaklı oluşum ve gelişim alanı. Ana rahmindeki ilk teşekkül eden organ olan kulak'ın ve ona şeklen benzeyen fetüs'ün 'öte', 'ara' ve 'beri' boyutlarındaki sesleri duyma, anlamlandırma sırlarına ilişkin 'im'ler

bulunduğunu, anneler de, seziyorlar, biliyorlar. Gürültü değil, çirkin veya bayağı yahut taciz eden, huzursuzluk veyahut rahatsızlık veren sesler değil, öte ile ara ve bura arasındaki iletişime ait sırlara aracılık eden sesler. Çeşitli varlıklardan, insandan, sazlardan gelen sesler... Bu türden sesleri işiten, arayan bulan, bütünleşen kulaklar...

Rabbin eğitim araçlarından biri de, güzel ve ulvî ses değil mi? Vecd denilen, istiğrak denilen konum, SENin ilahî sırra hizmetinden doğan bir tür esrüklük değil mi?

Es- Semi'u, bütün sesleri duyabilen 'Muktedir' in güzel sıfat isimlerinden biri. Semâ' veya semah... İlâhî çağrılarını işitmek niyet ve çabasıyla bütün vücudu kulak kesilerek dönerken kanatlanmanın eşiğine ulaşıp kendinden geçirdiklerin, semâ' ve semahlarla arınıyorlar.

SEN hücre hücre ses, toprağa ve topraktan gelene hükmeden nefes, sen suyu dalgalandıransın, gökte baki kalansın.

SEN, sevgilerle doğar, büyür, dertlerle, özlemlerle beslenirsin, çığlık çığlık seslenirsin. Sevinç, sana neler ettirir neler. Can kulağı olmayan da işitir; kulak verenler ise, katılmak ister kendince. Sözleri eritip kalıplara dökensin, aklı sıkı sıkı bağlayıp sürüyerek çekensin. Nefeslere, seslere, ezgilere makam ve düzen verilince, özlemlerin, niyazların, duaların, ve dahi bedduaların doğurduğu heyecan selleri büyür de büyür...

Çoraklaşmış, çölleşmiş bedenlerivecd ile sulayan, eken, ruh fidanlığını ağaçlarla, çiçeklerle bezeyensin.

SEN hikâye etme niyetli anlatmalardan en ilahî olanları da, en millîleri de, en beşerîleri de zamandan zamana, mekândan mekâna “öz”üyle-bazen de sözüyle-- taşıyansın. Kısaslar, destanlar, efsâneler senden yardım ister; seninle zenginleşir, mevlidler, mirâciyeler.

SEN türkülerle yıkanan, şarkılarla durulanansın. Sen, en güzel kokuları sürünmüşsün, en gizleyici güzellikleri sen bürünmüşsün. Bezeklerinle, süslerinle bu dünyada en güzel sensin, her varlığın kıskandığıahsen’sin.

SEN tutuşan, tutuşturansın, gençleştiren, kocatan, SEN buruk akşamlar, hulyalı geceler, özlemlerle gelen tansın, duyguyu aydınlatan şafaklarla atansın. SEN naz ikliminde yüreklere dokunan sololarla, külleri üflenen yürek sahiplerini koroya dâhil kılansın. SEN severek alınan, yoldaşlık edilensin, karşısındakinin samimiyet ve sadakatini bilensin, sen çıkar beklemeyensin, birlikte başka iklimlere gidilensin.

İlaçtır, hekimdir diyen var, senin için; mizaçlara anahtar olduğunu söyleyen çok.

SEN, sesin ve sazın Şah’ısın. Mevki, makam, düzen, hükmettiğin mülkündür. Ruhlar, sevincin, mutluluğun, üzüntünün medd ü cezrini seninle yaşarken, beden

her parçası SEN ne dersen ona uyarlar. Sırlarının birine akış, yürüyüş veya kıvam diyeyim; SENdeki akış, âhenkli, ölçülü, etkili uyumdur.

SENİN ve sevgili dostun ‘nazmın-şiir’in güç ve işlevinin azaldığı toplumlar, benzeştiricilerini, bütünleştiricilerini kaybederler. Bu kayıpları yaşayan toplumların şefkat, merhamet, muhabbet, incelik ve duyarlılık açığını kötü niyetlilerin doldurduğunu bilginler ve bilgeler bilirler.

Gülmezsen söyleyeyim: Sana ait sırrın kırıntısına razıyım, damlasına teşneyim. Senin sırrını öğrenmeye heves etmek sanırım yasak değil.

Adın da sır; ad sayılan kelamın, kökeni, anlamı ve milliyeti üzerinde çok söz edilmiş, ama yine de aydınlık değil... SEN diyegeldim, artık söyleyeyim: Ey sırlar hazinesi Mûsiki, müzik, küy, kapının önlerindeyim. Haketmediğim için hazinene girmeyi denemem; kapında sadık kulum, içeriye gelemem. Anlayabilseydim ezgilerin sırrını, insanın sırrını da anlayanlardan olur muydum, bilemem.

‘Ezginin sırlarını öğrenebilmiş bilgini, bilgeyi, şâiri bulmalı, onlara sormalısın.’ diyorlar. Bilginler ya kenarda, ya siyasetle oynamakta, bilgeler sessiz ve kimsesiz, şairler ise...

Bu sırrın dayanılmazlığıyla ezildim, ne yapsam bilemedim. Bilen söylesin, lütfen.

12.08.2020

KIYIDAKİ TEKNE

-Göçüp giden sevgiliye-
Bütün sarı renklerimi Van Gogh aşırıldı
Ben karanlıklarda kaldım
Hiçbir şey doldurmadı bıraktığın boşluğu
Sana benzeyen yüzlerle avundum
Şimdi
Kıyıya vurmuş tekne gibiyim
Meltemlerim, imbatlarım yok artık
Bir ses yok geçmiş fırtınalardan
Yorgun kuşlar korosunda ben de bir serseriyim
En olmayacak yerlere kondum
Kıyıda tekneyim korkmam kasırgalardan
Bir daha bir dahası yok bu hayatın
Olmayacak tekrarı geçmiş günlerin
Sevgiliye kavuşturan vedalar ne güzeldir
Yağmurlar ne güzeldir, sonra sarı çiğdemler
Günebakanlar, günbatımları, gündüz düşleri...
Hepsi çılgın sarıdır
Hepsi benim ağrıyan yanlarımdır
Bütün sarı renklerimi Van Gogh aşırıldı
Ben karanlıklarda kaldım
Ne gece tirenleri ne gemi sirenleri
Limandaki kör kemancı, sarhoş balıkçı
Duymadı feryadımı
Çalmadı sonbahar şarkılarımı
Dindirmedim benim ağrılarımı
Bütün sarı renklerimi Van Gogh aşırıldı
Ben sensiz ve ışıksız kaldım
Kayaların arasında sıkışmış bir tekneyim
Terkedilmiş ve unutulmuşum
Artık bir hatıra yok eski günlerden
Kimse yok onaracak gönül yaralarımı
Bir sarı ay yükselirken ufukta
Mahzun, mağlup ve mağrur
Talihime ağladım.

Ali İhsan Kolcu

BAŞIM İNTERNETLE DEĞİL, İNTERNETÇİLERLE DERTTE¹

Yaşar ÇAĞBAYIR

Efendim, eski düzen yavaş işleyen internet bağlantımı hızlandırmak için PTT'nin telefon ve telgraf kısmının ayrılması üzerine eski koca binanın arka tarafında kendisine düşen TELEKOM bölümüne yaylı ve dar kapıdan girdim. Kapıdaki güvenlikçi midir yoksa teşrifatçı mı olduğu belli olmayan [çünkü üzerindeki elbise güvenlikçi kıyafeti ve sırtında GÜVENLİK yazıyordu, ama yaptığı iş gelenlere rehberlik etmek] görevli isteğimi sordu "İnternet bağlatacağım." deyince bir aletin camına elini değdirdi aşağıdan çıkan numaralı kâğıdı elime tutuşturdu. "Bu numara hangi ekranda yanarsa o arkadaşına git." dedi. Biraz tanıtım vitrinlerine, duvarlara yapıştırılan afişlere vs. baktım. Yoruldum oturdum, bekledim. Nihayet benim numara bir masanın tepesinde asılı camda yandı. Vardım, selam verdim. Buyur edilmem üzerine gösterilen sandalyeye oturdum.

- İnternet bağlatacaktım, han-ımefendi..
- Yardımcı olayım ben, beyefendi...
- Adesele istiyorum...
- Yani eydisiel demek istiyorsunuz.
- Hayır, adesele yazıyor, ondan...
- Öyle yazılır, eydisiel okunur.
- O niye öyle?



- İngilizce de ondan.
- Peki öyle olsun Kedbanu hanımefendi.
- Benim adım Kezban, beyefendi kabalık etmeyin!
- Yo!.. Kabalık değil... Az önce söylediğiniz İngilizce kadar nazik... İsminiz Farsça... Farsçada öyle okunur. Hem de "iyi ev hanımı" demek.
- Bilmiyordum... Sizi 3 numaradaki arkadaşaya yönlendiriyorum.
- Peki, teşekkürler...
- Ben teşekkür ederim...

- 3 Numaralı masada:
- İyi günler beyefendi. İki numaradan modem için size yönlendirdiler.. Virellesse istiyorum.
- Buyurun, yardımcı olayım... Ama o, viraylis okunur.

¹ NOT: Olay tamamen kurgusaldır. Kişi ve kurum adları sadece söyleyişi dile getirme amaçlıdır. Başkaca bir kasıt aranmaya...

-Neden? Wirelese yazıyordu, çift ve ile.
 -İngilizce de ondan...
 -Peki Remadan bey...
 -Benim adım Ramazan efendim.
 -Ama Arapça, öyle okunur.
 -Bilmiyordum, sizi 4 numaraya yönlendiriyorum.
 -Teşekkürler...
 4 Numaralı masada:
 -İyi günler hanımefendi... 3 Numaradan yönlendirildim. Abonelik için...
 -Ne kadar istiyorsunuz?
 -Efendim 100 gigabitlik yeter.
 -Gigabit değil, beyefendi cıgabayt...
 -Ama, gigabit yazıyor.
 -Öyle yazılır ama cıgabayt okunur.
 -O niye öyle?
 -İngilizce de ondan... İngilizce isim.
 -Peki öyle olsun Aişe hanım...
 -Efendim benim adım Ayşe...
 -Ama Arapça... Öyle okunur. Hem de "yaşam / yaşayan" demek. Adaşız yani.
 -Bilmiyordum. Sizi 5 numaraya yönlendiriyorum.
 -Teşekkür ederim.
 -Bir şey değil...
 5 Numaralı masada:
 -İyi günler, efendim 4 numaradan yönlendirildim abone için...
 -Telefon mu?
 -Hayır tetenet...
 -Öyle yazılır ama titinet okunur.
 -Niye?
 -İngilizce telaffuz da ondan...
 -Neden İngilizce telaffuz oluyormuş.
 Türk Telekom değil mi bu işletmenin adı.
 -Efendim, diğerleriyle uyum sağlasın diye İngilizce telaffuz ediyoruz.
 -Ya... Bak ben onu bilmiyordum Kemil Bey...
 -Benim adım Cemil, beyefendi...
 -Efendim, adınız Arapça Cemil, ama ben de İngilizceye uyum sağlasın diye öyle

söyledim.

Oradan çıktım... Bir de şu telefon işini halledeyim dedim. Bir mağazaya girdim.
 -Buyrun beyefendi... Ne arzu etmiştiniz.
 -Telefon alacaktım...
 -Ne marka olsun?
 -İphone istiyorum.
 -Beyefendi, siz anlaşılan İngilizce bilmiyorsunuz. O, öyle yazılır ama ayfon diye okunur.
 -O niye?
 -İngilizce de ondan..
 -Peki Hassen bey... Bir tane rica ediyorum.
 -Efendim benim adım Hasan...
 -Ama Arapça, öyle okunur.. Hem de "çok güzel" demek...
 Aldık telefonu gittik abone şirketine.
 -Abone olmak istiyorum, cep için...
 -Hangi operatörü verelim?
 -Turkcell olsun.
 -Efendim o Türksel okunur. İngilizce bilmediğiniz anlaşıyor.
 -O niye Turkcell yazıyor.
 -İngilizce de ondan.
 -Peki Mehemed bey, öyle olsun.
 -Benim adım Mehmet efendim.
 -Ama Arapça, öyle okunur. Arapça bilmediğiniz anlaşıyor.
 Aynı yerde bir başkasına telefonun ayarlarını yaptırıyorum.
 -Neler yükleyelim, beyefendi?
 -Google ile facebook.. Başka istemem...
 -Efendim onlar, öyle okunmaz... Gugıl, feysbuk diye okunur.
 -O niye?
 -İngilizce de ondan?
 -Peki Umer bey...
 -Benim adım Ömer...
 -Ama Arapça, öyle okunur.

BİR PANELDE SÖKELİ CAFER EFE ANILDI

Abdülkadir GÜLER



Bilindiği gibi Milli Mücadele tarihimizde Anadolu'nun her ili, her ilçesi ve hatta her köyü Milli Mücadele coğrafyamızda önemli bir yeri vardır. Söke'nin Kurtuluşu 6 Eylül 1922 günüdür. Bu yıl Korona'nın gölgesinde Söke'mizin Kurtuluş bayramını kutluyoruz. Aradan 98 yıl geçti. Geçen gün (3 Eylül 2020 (Çarşamba günü Vali Recep Yazıcıoğlu Kültür Salonunda saat 14.00' de bir panel düzenlendi. Panelin moderatörlüğünü Söke İşletme Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Fatma Neval Genç, Panelistler: Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mehmet Emin Elmacı, ADÜ Tarih Bölümü Öğretim Görevlisi Doç. Dr. Günver Güneş ve Eğitimci yazar Sabahattin Burhan katılarak Söke'nin

kurtuluşu ve Sökeli Cafer Efe konusunda birer konuşma yaptılar. Bu arada Cafer Efe'nin torunlarından adını alamadığım bir genç tarafından Cafer Efe'nin hayat öyküsünden bazı bilgiler sundular. Kısa da olsa Cafer Efe ve onun silah arkadaşları, altın yürekli kızanları minnetle ve şükranla anıldı. Panelde konuşanlara ve bize vermiş oldukları tarihi bilgilerden dolayı teşekkürler. Yüreklerine sağlık diyorum.,

Sökeli Cafer Efe Milli Mücadele Savaşlarında Yörük Ali Efe, Çakırcalı Mehmet Efe, Demirci Mehmet Efe, Çiftlikli Çete Kübra, Sökeli Hüseyin Efe gibi isimler anılmaya değer milli kahramanlarımızdan dır. Bunlar canları pahasına Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün saflarında yer almışlardır ve Milli Mücadeleye katılmışlardır. Aydın ve yöresinin kurtuluşunda büyük emekleri vardır. Bu kahramanları anmak bizim de milli bir görevimizdir. Öte yanda 6 Eylül Söke'nin düşman işgalinden kurtuluş bayramıdır. Aradan 98 yıl geçti. Söke'nin kurtuluşunda başta Gazi M. Kemal Atatürk olmak üzere tüm gazi ve şehitlerimi rahmetle ve saygıyla anıyor sözleri güzelim SÖKE için kaleme aldığım bir destani şiirimle bağlamak istiyorum:

SÖKE OVASI

Sen güzel Aydın'ın şirin ilçesi
 Dillere destandır Söke Ovası
 Küheylân yelesi, aslan pençesi
 Bağ, bahçe, bostandır Söke Ovası

Beşparmak dağının eteklerinde
 Hititler, İyonlar eserlerinde
 Arılar bal yapar peteklerinde
 Ne sıcak vatandır Söke Ovası

Zeytin, pamuk, tütün, yeşil ovası
 Bafa Gölü, Azap, Aslan Yaylası
 Güllübahçe, Didim ve Bağarası
 Geline fistandır Söke Ovası

Didim'i, Milet'i, Yenihisar'ı
 Apollo Mabedi, Agora Garı
 Yeltepe' den eser bir hoş rüzgârı
 Biçilmiş kaftandır Söke Ovası

Sazlıköy'ü, Akçakaya, Özbey'i
 Akça Şehir Söke olmuş besbelli
 Çal zurnacı Kerimoğlu Zeybeği
 Köylere sultandır Söke Ovası

Atburgaz'ı, Tuzburgaz'ı, Balat'ı
 Bayırdamı, Güneyyaka, Çavdar'ı
 Karaatlı, Nalbantlar'ı, Avşar'ı
 Düşmana dumandır Söke Ovası

Burunköy, Çalıköy, şirin havası
 Suyu tatlı Gölbent yiğit obası
 Doğanbey uzakta, Çamlık arası
 Nakışlı mintandır Söke Ovası

Tarihe şan vermiş Aydın Efesi
 Erenler ocağı Kavas Dedesi
 Gıranta tepesi, Şarлак Deresi
 Sevgiye femandır Söke Ovası

Güzeltepe, Serçin, Kisir, Kaygılı
 Çalışlı, Yeşilköy, efe saygılı
 Pamukçular, Sayrakçı köylerin gülü
 Gençleri civandır Söke Ovası

Karac(a) hayıt, Özbaş, İniş, yokuşlu
 Yenidoğan, Sofular, Yörük bakışlı
 Demirçay, Avcılar kilim nakışlı
 Dertlere dermandır Söke Ovası

Efeler diyarı erdir zaferde
 Erkeği, kadını coşar siperde
 Büyük Menderes'in aktığı yerde
 Kocaman harmandır Söke Ovası

Karakaya, Köprüalan, Yuvaca
 Sarıkemer, Akçakonak, Savuca
 Ağacli'dan Argavlı'ya, Yamaç'a
 Garibe mekândır Söke Ovası

Yeter artık GÜLER, sözün kararda
 Atam geliyor dokuz Şubatlarda
 Hacı Ziyabeği, İlyas Ağa'da
 Bir başka destandır Söke Ovası.

Abdülkadir GÜLER
 Sökeli Şairler ve Yazarlar- Güldeste
 Ankara- 1998.

TARİHTE İLK ANSİKLOPEDİ NEREDE YAZILDI?

İSMAİL ÖZMEL

En eski hangisi veya ilk bulan kim soruları sorulduğunda, tarihteki en eskiden ziyade bizim ulaştığımız bilgilerden bir değerlendirme yaparak ulaştığımız bilgilerin en eskisi budur veya bu konuya ilk el süren, şu şu buluşları gerçekleştirenler şunlardır deyip işi bitiriyoruz. İlginçtir bu konularda yeterli bir kaynak bulduğumu söyleyemem. Ancak eskinin de eskisi olduğunu öğrendim. Bu yazımda bu konuda bazı örnekler vermek isterim.

İlk örneğimiz “en eski ansiklopedi bizdedir” şeklindeki haberi okuyalım.

“Arap Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sadi Çöğenli de Erzurum'un yetiştirdiği şeyhülislamlara ve bunların kütüphanesine değindi.

Erzurumluların muazzam kütüphaneler vakfettiklerini dile getiren Çöğenli, Erzurum'un ilk yetiştirdiği Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin kütüphanesinde şu ana kadar hiç bilinmeyen bir ansiklopedi bulunduğunu vurguladı.

İlk ansiklopedinin Paris'te 1690

yılında yayınlandığına dair bilgiler bulunduğu hatırlatan Çöğenli, Feyzullah Efendi'nin kütüphanesinde bulunan ansiklopedinin daha eski dönemlere ait olduğunu açıkladı.

Ansiklopedinin tarih ve muhteva bakımından dünyada tek olduğunun altını çizen Çöğenli, ansiklopedinin dünyaca bilinmediğini ve yetkililerden neşredilmesi için devreye girmesi gerektiğini kaydetti.

Çöğenli ansiklopediyle ilgili şunları söyledi: “Müellifimiz miladi 1415'te doğmuş 1501'de vefat etmiştir. Bu ansiklopedimiz 60 cilttir. Bir kişi yazmıştır. Kaf harfine kadar gelmiştir, bitirememiş ve vefat etmiştir. Her bir cildi 200 varaktır, yani günümüzde 400 sayfadır. Bu kitabı, 62 cildi doktora ve yüksek lisans talebeleriyle neşre kalksak 180 sene lazım. İnternete girildiğinde bu ansiklopediden bahsedilmiyor. 1690 yılındaki yazılan ansiklopediden bahsedilir. Bizim neşrettiğimiz İSAM'ın ansiklopedisinde de bu kitabın adı yok. Dünyanın haberdar olmadığı bu 62 ciltlik kitabımızın en

azından ofseti yapıp, 100 nüsha çoğaltılmak suretiyle hem Arap hem dünya alemine faydalanması için neşredilmesi gerekir. Burada yetkililerin devreye girmesi gerekiyor." (CİHAN) Kaynak: CHA [internet 17.05.2020]

Bu da konuya başka bir noktadan bakan bir haber-bilgi:

"Tarihte ilk ansiklopedilere Eski Yunan'da rastlanır. Ansiklopedi sözcüğünün kökeni de Yunanca "enkylopaideia" sözcüğüne dayanır. Sözcüğün anlamı ise, bazı kaynaklarda "öğrenme çemberi" olarak geçerken, bazı kaynaklarda "genel eğitim" olarak verilmektedir. Bugüne kadar -parçalar halinde de olsa- ulaşabilen en eski ansiklopedi, M.O. 339-338'de ölen, Platon'un yeğenlerinden Speusippos'a aittir. Eski Yunanlılar, sözlü bilgileri yazıya geçirmeyi, böylece bireylerin bilgilenmelerini amaçlıyorlardı. Romalıların yaklaşımı ise, var olan bilgiyi özet bir şekilde vermektir. Romalıların ansiklopedilerin tarihine en önemli katkıları, Yaşlı Pilinus'un, sınıflandırılmış bir bilgi derlemesi olan "Historia Naturalis" adlı eseri idi. Öyle ki, bu eser, yüzlerce yıl ansiklopedilerin başlıca kaynağı oldu. Romalı devlet adamı Cassiodorus'un 551'de tamamladığı "Institutiones Divinarum et Saecularium Litterarum" (Tanrısal ve Dindışı Edebiyat Kurumları) adlı yapıtı, Hristiyanlaşan Roma'nın ilk önemli ansiklopedisi oluyordu."

Ansiklopedi

"Bundan sonra, Ortaçağ'da çeşitli ansiklopediler görülse de, en önemlisi Beauvais'li Vincent'in "Büyük Ayna" anlamına gelen "Speculum Majus"u olur. "Speculum Majus", üç bölüm ve 80 kitaptan oluşuyordu. İlk bölüm "Naturale", Tanrıya, yaratılışa, insana ve doğa tarihine ilişkin konuları, ikinci bölüm "Doctrinale" günlük yaşama dair konuları, üçüncü bölüm "Historiale" dünya tarihini kapsıyordu. Yapıt birçok dile çevrildi ve uzun yıllar boyunca yeni basımları yapıldı.

"Speculum Majus"tan sonraki tarihlerde ansiklopediler, küçük dinsel cemaatleri aşarak, daha geniş kitleler için yazılmaya başlandı

Matbaanın bulunuşuyla beraber, daha kısa zamanda, daha fazla baskı yapılabilirdi. Bilim ilerlerken, eski ansiklopedilerdeki hurafelerin yerini, bilimsel buluşlar aldı. Aydınlanma Çağı yaklaşıyordu..." (Zargana, internet, 17.05.2020)

Ansiklopedi deyince akla gelen bilgilerden birisi de:

"Doğu'nun Eski Ansiklopedileri

"Şimdi, ansiklopedilerin Avrupa'daki gelişimine, 'en heyecanlı yerinde' bir virgül koyup Doğu'daki gelişimine bir bakalım... Doğu'da, eski tarihlerden itibaren çeşitli ansiklopediler görülür, Çinliler, bilinen ilk ansiklopedileri olan ve 3. yüzyılda hazırlanan Huanglan'dan (İmparatorun Aynası), 15. yüzyılda derlenen ve dünyanın en hacimli ansiklopedisi olan "Yonglo Dadian"a kadar çeşitli ansiklopediler hazırlarlar.

Ancak, bu ansiklopediler, Batı'dakilerden farklı olarak, bilgili ve doğru düşünme yeteneğine sahip insanlar yetiştirmeyi değil, devlet görevlerine hazırlananlara yardımcı olmayı amaçlıyordu. Bu amaçla hazırlanan ansiklopediler, Akdeniz'e yayıldıktan sonra Araplarda da görülüyordu. Ancak, Araplarda daha önce, bilgi edinmek ve kültür mirasını incelemek amacıyla çeşitli ansiklopediler de bulunuyordu. Arapça yazılan ilk gerçek ansiklopedi, İbn Kuteybe'nin "Kitabı Uyûnü'l-Ahbar" adlı eseri idi." [Zargana, internet, 17.05.2020]

Şimdi ilginç bir noktaya geldik. Roger Garaudy bu konuda şu bilgileri veriyor:

"Çin'in 9. Yüzyıldan itibaren (Gutenberg Avrupasından yedi asır önce) matbaa ve onun seyyar harfleri sayesinde, bilgilerin geniş çevrelere dağılımı ve büyük sentezler yapılması mümkün oluyordu. Sözelimi, Çin'in genel tarihi ve ansiklopediler (dünyanın tanıdığı ilk ansiklopedi Çin'de 978 yılında yayınlanır) bunlar arasında sayılabilir."

[Roger Garaudy. İnsanlığın Medeniyet Destanı. Çeviren Cemal Aydın. Türk Edebiyatı vakfı yayınlarından. 5. Baskı İstanbul. S:88]

Aktardığım bu metinler bize sadece bir konuda farklı noktalardan bakan ve elindeki malzemeleri ön plana çıkaran haber-bilgi metinleridir. Bu

metinlerin ortak vasfı Ansiklopedilerin tarihi ile ilgili elindeki bilgileri okurlarına vermek. Ama bu bilgilerin tek ve yeterli bilgi olmadığını, bu bilgilerin dışında da birtakım bilgi ve belgelerin olacağını var saymamız, bilgi öğrenme merakımıza saygımızın bir sonucudur diyebiliriz.

Bir kısım araştırmacıların peşinen inandığı bazı varsayımlar vardır. Bilginin kaynağı batıdır, bilginin kaynağı doğudur, bilginin kaynağı islamdır, bilginin kaynağı tarihtir gibi.

Dünyanın her yerinde öğrenme merakını yenmek için birçok konuda gayret gösteren insanlar vardır. Bir örnek de yakın çevremizden vereceğim, beni bağışlayınız. Niğdeli Şairler ve Yazarlar kitabımda tanıttığım bir şair var İbrahim Hakkı Eroğlu. Farsça öğretmenlik de yaptığı için iyi bir Farsçası olduğunu bir arkadaşının açıklamasından öğrenmiştim. Sonra Sadi'den iki tercümesi 1945 ve 1946 yıllarında Niğde valiliği tarafından yayındığını gördüm. Bu kişiye farsça bilmezdi dediler hatta birisi Sadi tercümelerini benim babam yaptı dedi. Bir süre sonra Konya İl Kültür müdürlüğü aynı yazarın iki tercümesini daha buldu ve Rebapname'yi bana da ulaştırdılar.

Bilim dünyasında biraz da herkes kendisine ait olanı ön plana çıkararak ben öndeyim mi demek istiyor diye sorsak hatalı mı düşünmüş oluruz ne dersiniz?

(17.05.2020 Pazar)

KIRKLARELİ’NİN YETİŞTİRDİĞİ DEĞERLİ BİR İSİM: NAZİF KARAÇAM

*Oğuzhan YETİŞTİ*¹⁰

Şehirler, yetiştirdikleri değerli isimler ile anılırlar ve bu isimler ile şehirler tanınır, bilinir hâle gelir. Nitekim Kırklareli şehri yetiştirdiği birçok değerli kültür insanı ile adını bu zamana kadar duyurmuştur. Bu isimlerden birisi de eğitimci, yazar, kütüphaneci ve gazeteci gibi vasıflarıyla tanınan Nazif Karaçam’dır. Karaçam, yerel bir araştırmacı-yazar kimliği ile 88 yıllık ömrü boyunca Kırklareli kent tarihi üzerine birçok önemli çalışmalar yürütmüştür. Yayımlanmış olan Atatürk Kırklarelinde (1970), Bütün Yönleriyle Kırklareli ve İlçeleri (1970), Ulusal Kurtuluş Savaşında Trakya (1984), Efsaneden Gerçeğe Kırklareli (1995) ve Kırklareli’ni Geçmişten Geleceğe Taşıyanlar (2014) isimli eserleriyle Kırklareli yerel tarihinin bilinmeyenlerini veya az bilinen yönlerini ortaya koymuştur.

Kırklareli’nin yerel tarihi, kültürü üzerine kaleme aldığı yazılarını yerel gazetelerde, dergilerde yayımlayarak da Kırklareli insanını bilgilendirmiştir. Kitapları Kırklareli üzerine araştırmalar yürüten birçok yerel araştırmacıya, bilim insanlarına yol gösterici olmuş, kaynak eser olarak kullanılmıştır. Özellikle Kırklareli hakkında lisans ve lisansüstü seviyede tezler hazırlayan öğrencilere çalışmaları ve kişisel kütüphanesi ile yardımcı olmuştur.

19 Ağustos 2018 tarihinde aramızdan

ayrılan Nazif Karaçam’ı bu yazımızda okurlara tanıtmaya çalışacağız. Karaçam, 18 Nisan 1930 tarihinde Kırklareli iline bağlı Pınarhisar ilçesinin Poyralı köyünde dünyaya gelmiştir. İlkokulu köyünde okuduktan sonra eğitimini Lüleburgaz’da yer alan Kepirtepe Köy Enstitüsü’nde devam ettirmiştir. Bu enstitüden öğretmen olarak mezun olmuştur. Uzun yıllar öğretmenlik mesleğini sürdürdükten sonra 1976 yılında emekliliğe ayrılmıştır.¹¹

Öğrencilik yıllarında başlayan yazı hayatını ölümüne dek aralıksız bir şekilde devam ettirmiştir. İlk yazısı “Gayemiz” başlığı ile 1947 yılında Lüleburgaz’da çıkan Özdilek gazetesinde yayımlanmıştır.¹² 1974 yılında Kırklareli’nde Atayolu isimli yerel bir gazete çıkartmıştır. Ayrıca Trakya’da beş yerel gazeteyi birleştirerek Yeşilyurt adıyla günlük bir gazete olarak 1976 yılında çıkmasına öncülük etmiştir.¹³

Hürriyet ve Milliyet gazetelerinin bölge sayfalarında çalışmıştır. Damla, Yücel, Varlık, Dernek, Pazar Postası, Özveri, Yeni Adam, Oluşum, Yöre, Ozan Ağacı gibi çeşitli süreli yayın organlarına yazılar yazmıştır. Yeşilyurt, Yeni İstikbal, Gerçek, Kırklareli, Atayolu, Önadım, Değişim, Çözüm, Trakya Gündemi, Edirne Haber, Tekirdağ Doğuş, Yeni İnan, Trakya 2000, Keşan Saroz, Şarköy’ün Sesi gibi

¹⁰ Araştırmacı, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni. E-mail: oguzhanyetis@gmail.com

¹¹ “Nazif Karaçam”, İlesanlı İlim Adamı, Şair, Yazar ve Sanatçılar Ansiklopedisi, Ed. Mehmet Nuri Parmaksız, Berikan Yayınevi, Ankara 2017, s.225.

¹² Münir Saygın, “Karanlığın Üstüne Yürüyen Halk Aydını Nazif Karaçam”, Kırklareli’ni Geçmişten Geleceğe Taşıyanlar, Parafiks Yayınevi, İstanbul 2014, s.288.

¹³ “Nazif Karaçam”, Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, s.1982.

¹⁴ Münir Saygın, a.g.y., s.288. / ¹⁵ İlesanlı İlim Adamı, Şair, Yazar ve Sanatçılar Ansiklopedisi, s.225.

yerel gazetelerde köşe yazarlığı yapmıştır.¹⁶

Nazif Karaçam, 1951 tarihinde Birleşmiş Milletler'in düzenlemiş olduğu bir fikir ve makale yarışmasını Türkiye'de ikincilikle kazanmıştır. Yazısında önerdiği Birleşmiş Milletler Üniversitesi kurulması fikrini kendisi gibi öneren dünyadaki 150 kişi arasında yer almıştır.¹⁷

Karaçam, Kırklareli'ne yurt içi ve yurt dışından gelen birçok araştırmacıya kaynak kişi olarak yardım etmiştir. İngiltere Cambridge Üniversitesi'nden 1962 yılında Kırklareli'ne gelen öğretim elemanı Laurence Picken'a "Türk Halk Musikisi Çalgıları" konusunda yardımları olmuştur. Kırklarelili zurna sanatçısı Kara Hüseyin'in erik ağacından yaptığı zurnanın Cambridge Üniversitesi Dünya Halk Çalgıları Müzesi'ne "Kırklareli-Türkiye" adı ile girmesini sağlamıştır. Ayrıca bu zurna kamışı bitkisinin İngiliz Kraliyet Şahane Botanik Bahçesi koleksiyonuna dahil olmasını sağlamıştır.¹⁸

1973 yılında Kırklareli'ne, Doğu Trakya'daki yer adları üzerine araştırmalar yapmak üzere gelen Alman Tarihçi Klaus Kreiser, Nazif Karaçam ile görüşmüştür. Üç yıl boyunca kendisiyle mektuplaşan Kreiser, 1975 tarihinde araştırmalarını "Almanca, Türkçe ve Eski Türkçe Resim, Çizelge ve Haritalara Göre Türkiye'nin Avrupa Yakası'nda Bulunan Yer İsimleri" adıyla yayınlamıştır. Daha sonra Karaçam'ın eserlerini Münih Şarkiyat Enstitüsü kütüphanesine bağışlamıştır.¹⁹

1985 tarihinde ise Belçika Kraliyet Müzik Konservatuvarı direktörü Huber Boone'nin Karaçam'a yazdığı bir yazı üzerine Karaçam, Kırklareli ve Doğu Trakya Gaydacıları üzerine araştırmalar yürütmüştür. Araştırması müzenin düzenlediği tulumlu çalgılar sergisinde "Kırklareli-Türkiye" adıyla yer

almıştır.²⁰

Karaçam, 1930 tarihinde Atatürk'ün Kırklareli'ye gelişinde ziyaret ettiği Kırklareli Belediye Binası'nın yıkılmasına karşı bu binanın müzeye dönüştürülmesini önermiş ve bu amaç uğruna mücadele etmiştir. Müze içerisinde sergilenecek malzeme konusunda önemli katkılarda bulunmuştur.²¹

Karaçam'ın yaşamı, çalışmaları 2012 tarihinde Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü lisans öğrencisi Sinem Kahveci tarafından bitirme tezi olarak çalışılmıştır. Tezin danışmanlığı öğretim üyesi Özcan Aygün tarafından yapılmıştır.²² Vefatından önce üzerinde çalıştığı çalışmaları ise şu şekildedir: "Yeryüzünün İtilmişleri Romanlar", "Trakya'nın Aydınlanmasında Şeyh Bedrettin Etkisi", "Pınarhisar'ın Tarihi", "Atatürkçü Din Adamından Mektuplar". Ömrü vefa etseydi muhtemelen bu eserleri de gün yüzü görecektir, yayınlanacaktı.²³

Nazif Karaçam ile şahsen tanışmam, 11 Ağustos 2014 tarihine rastlar. Üniversite eğitimime devam ettiğim bir dönemde yaz tatilinde kendisiyle Kırklareli'nde yaşadığı iki katlı evinde yüz yüze görüşme fırsatım olmuştur. Pomakların halk kültürü üzerine hazırlamayı düşündüğüm derleme ödevim sebebiyle kendisinden Pomaklar hakkında bilgiler almıştım. Bana kitaplarla dolu olan çalışma odasını ve kitaplığındaki bazı eserlerini göstermişti. O zamanlar son çıkan eseri Kırklareli'ni Geçmişten Geleceğe Taşıyanlar'ı da adıma imzalı olarak armağan etmişti. Kendisini bir daha görme fırsatına maalesef erişemedim. Dilerim ki Kırklareli kentinde yaşayan insanlar onun geride bıraktığı mirasına sahip çıkarlar.

¹⁶ Münir Saygın, a.g.y., s.289-290.

¹⁷ Münir Saygın, a.g.y., s.290.

¹⁸ Münir Saygın, a.g.y., s.291.

¹⁹ Münir Saygın, a.g.y., s.292.

²⁰ Münir Saygın, a.g.y., s.296-297.

²¹ Münir Saygın, a.g.y., s.297.

TÜRK EDEBİYATINI AVRUPA'YA NE ZAMAN TAŞIYACAĞIZ?

İsmail ÖZMEL

Birçok eksiğimiz var bunları birer birer çözebiliriz. Ülkemizin tanıtımını yaparken edebiyatımızı da bu tanıtmanın bir yüzü haline getirmemiz gerekir. Hikaye seçkisi, şiir seçkisi, roman ve deneme tarzı eserleri, Türkçeleriyle birlikte gelişmiş ülkelere ulaştırmalıyız. Çağla yarışı bırakmak istemeyen anlayışlar, edebiyat ve sanat sahasında gelişmiş ülkelerle yarışır. Bunun için devlet- bürokrasi ve sivil toplum kuruluşlarının gayretlerine ihtiyacımız vardır.

Tanıtım çalışmaları ne safhada bilmiyoruz, bir bölüşme kavgası içinde gibiyiz. Sanatı ve edebiyatı görmeye vakit yok. Ülkeye yeni bir sanat hareketi getirilmek isteniyorsa, bunun için gerekli en önemli ortam bir demokrasi-hürriyet ortamıdır. Sanatın ve edebiyatın büyüüp gelişmesi için, bir hürriyet ortamına ihtiyaç olduğu kadar, gelişmiş sanat çevreleriyle ilişkiyi de sürdürmek gerekir. Milli eserlerden evrensel eserlere ulaşmanın yollarından birisi de gelişmiş ülkelerin edebiyat ve sanat çevreleri ile ilişkileri sürdürmektir. Alışılmışın dışındaki eserlere hoşgörü ile bakmak, onları yeni ufukların habercisi olarak değerlendirmek düşünülmelidir. Sanat ve edebiyat hayatının tanıtım ve gelişme evrelerine desteği eksik etmemek, bazı teşvik unsurlarını, takdir duygularını sergilemek gerekir. Biz bunların ne kadarına sahibiz, ne kadarını yapıyoruz? Düşünmeye değer buluyoruz.

İngiltere'nin, Fransa'nın yılda kitap ve edebiyat ihracından ne kadar kazanç elde ettiğine bakmak, oradan kendimize bir mukayese imkanı bulmak durumundayız. Bazı devlet organlarının günlük siyasetin etkisinden

kurtularak, tanıtım sahalarına daha geniş yelpazeyle katılmalıdır. Çağ bir propaganda ve algı yaratma dünyasıdır. Her sahada olduğu gibi bu sahada da uluslararası pazara daha donanımlı ve daha hareketli girmek durumundayız. Edebi eserlerin dışarda tanıtımı için neler yapıldı, daha neler yapılmalıdır gibi sorular akla geliyor. Kültür ve Turizm bakanlığı ve devlet maliyesinden destek alan sivil toplum örgütleri, vakıflar, dernekler ne yapıyorlar, ne yapmayı düşünüyorlar? Özel yayınevleri ve kişiler bu konularda nasıl bir çalışma yürütüyorlar?

Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye'de yayınlanan eserlerden her yıl kaç kitap aldı, hangi yayınevlerinin kitaplarını aldı? Kaç dergi ve gazetenin abonesidir? Yurt dışı tanıtımda hangi noktadayız? Yabancı dillere aktarılan eserler nasıl seçiliyor? Kaç eser yurt dışında yayınlandı ve tanıtıldı?

Yabancı dillere Türkçe eserlerin kazandırılması hem bir tanıtım çalışması, hem de kültür ve edebiyat zenginliğimizle ulaştığımız seviyenin ortaya konmasında önemli bir imkândır. Türkiye'nin edebi zenginliğinin hangi dönemini, yurt dışında tanınmasını sağladık? Hangi eserler ilgi gördü, bu konuda yurt dışında, özellikle gelişmiş ülkelerde edebiyat toplantılarının yapılması düşünülüyor mu? Aklımda kaldığına göre Yunus Emre'nin bazı şiirleri Fransızcaya tercüme edildi, odalara, salonlara tanıtım yerlerine konacak boyda porselen zemin üzerine sanatlı bir şekilde yazdırılmıştı. Çok da ilgi gördü.

Yunus Emre, Fuzuli, Baki, Şeyh Galip, Necati, Nedim, Namık kemal, Tevfik Fikret,

Yahya Kemal, Necip Fazıl, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi Tanpınar, Orhan Şaik Gökyay, Orhan Seyfi Orhon, Nazım Hikmet, Cahit Sıtkı Tarancı, Atila İlhan, Ümit Yaşar Oğuzcan, Bekir Sıtkı Erdoğan, Ali İhsan Kolcu, İsmail Özmel, Abdullah Satoğlu, Yahya Akengin, Ahmet Sıvacı, Haydar Ergülen gibi birçok şairimizin şiirlerini gelişmiş ülkelerin dillerine kazandırdık mı?

Kitap yayınlayan kaç yayınevimizin Avrupa'da(dış ülkelerde) şubesi var? Kaç eserimiz aynı anda Türkçe ve başka dillerinde yayınlanıyor? Bütün bunların konuşulması gerekir.

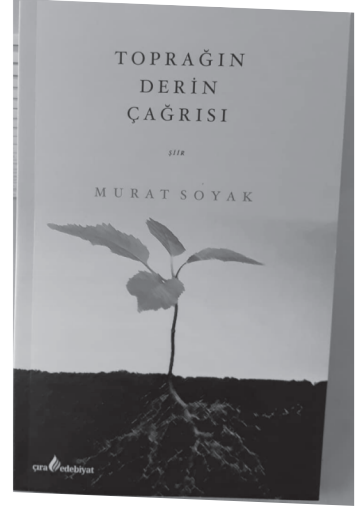
Zamanın milli eğitim bakanı HASAN Ali Yücel, garptan şarktan önemli eserlerin Türkçeye kazandırılması için bir tercüme bürosu kurmuş ve bu büro 1946 yılı sonuna kadar bini geçkin eseri Türkçeye tercüme etmiştir. 1966 yılı sonunda tercüme eserlerin sayısı 1247'e ulaşmıştı. Aynı tarihte tercüme bürosu üyelerinin tamamı istifa ederek büro kapanmıştır. Bugün böyle bir hizmet için bir organizasyon yapılamaz mı?

Bir öykü ve şiir seçkisi yayınlayarak işe başlamalı, Türkçesi de yanına konmalı, buradaki şiirler şu dillere tercüme edildi, ülkelerindeki güçlü yayınevlerinde yayınlanması sağlandı. Türk edebiyatı ve okuyucusu böyle güzel haberler bekliyor.

MURAT SOYAK'IN YENİ ŞİİR KİTABI: "TOPRAĞIN DERİN ÇAĞRISI"

Şiirlerde aradığımız nedir? Acının, sevincin, yalnızlığın, hasretin, aydınlığın, hakikatin mısra mısra dile gelişi. Ruhun seyahati engin denizlerde. Dokunulan, duyulan bir iç yangını. Çekilen sızının siyah-beyaz fotoğrafı. Şu dünya yolculuğunda sesimize ses veren var mı? Başkasının şiirlerini okurken kendimizi de okuruz.

Şiirlerde tanımak insanı, şiirlerde derinliğine...



"kuyuya çakıllar atıp ses beklerdik
bir oyunu sürdürmenin tatlı telaşı
çayır çimen içinde mor sümbüller
bildim, toprağın derin çağrısı"

Murat SOYAK

Niğde'de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Niğde'de tamamladı. Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Gül Aydınlığı edebiyat dergisini çıkardı. Bir dönem gazetelerde kültür, sanat, edebiyat yazıları yazdı. Bir Nokta, Yedi İklim, Yitik Düşler, Ay Vakti, Çerağ, Likâ, Türk Dili, Ardiç, Mavi Yeşil, Akpınar, Berceste, Kuşluk Vakti, Beyaz Gemi, Âsî, Kara Tahta, Mesel, Değirmen, Edep isimli edebiyat-sanat dergilerinde şiir, hikâye ve denemeleri yayımlandı.

Eserleri:İ rmaklarca (şiir, 2006), Bahar Sürgünü (deneme, 2010), Acı Ceviz (hikâye, 2011), Direniş Taşı (şiir, 2012), Kırk Öykü (seçki, 2013), Gül Aydınlığı (deneme, 2017)

SÖZCÜK EKSİKLİĞİNDEN KAYNAKLANAN DİL YANLIŞLARI

Adil İZCİ

Dil yanlışlarının önemlice bir bölümü de sözcük eksikliğinden kaynaklanır. Konuşma dilinde olması kötü ama yazı dilinde olması daha da kötü... Sözleriniz hemen önünüzde zaten, ne(ler) eksik, o eksiklik(ler) nasıl bir anlam bulanıklığına neden oluyor; rahatlıkla görebilirsi-niz! Şimdi şu örnekleri inceleyelim:

“Ayakkabıya bayan eleman aranıyor”

Benzerlerini pek sık gördüğümüz duyurulardan biri. Sanki bir ayakkabı var da onu giyecek bir bayan aranıyor. Duyurulmak istenen, bir mağazanın ayakkabı bölümüne bayan eleman alınacağıdır. “Ayakkabı bölümüne bayan eleman aranıyor”, doğru hazırlanmış bir duyuru olurdu.

*

“Bugün konuğumuzla turizm konuşacağız.”

Gerçi sözden konuşmanın konusu anlaşılıyor. Yine de “turizm hakkında / üzerine”, daha güzel bir anlatım olur.

*

“Annem, babam küçük yaşta ayrıldılar.”

Her ne kadar mantık yoluyla ayrılanların anne ile baba olduğunu çıkarıyorsak da şöyle demek daha doğru olurdu : “Annem ve babam, ben küçükken ayrıldılar.”

*

“Eski yılın soğuk güneşli günlerinden birinde, Boğaziçi’nde...”

Sorun, “soğuk güneşli” sözünde. Çünkü güneş, soğuk olamaz. Olsa olsa o gün ya

“soğuk ama güneşli”dir; ya da “soğuk olsa da güneşli”dir.

*

“Hakem son düdüğü çalıyor.”

Hakemin birkaç düdüğü yok ki, “son düdüğü çalsın.” Oysa şöyle denebilirdi : “Hakem düdüğü son kez çalıyor.”

*

“Caddede en uzun kitapçılık yapan oydu benim bildiğim.”

“En uzun kitapçılık” diye bir şey olamayacağına göre, “en uzun süre kitapçılık”tan söz ediliyor olmalı. “Caddedeki en eski kitapçı oydu.” tümcesi de düşünülebilir.

*

“Konuyla ilgili İstanbul’da yarın bir toplantı yapılacaktır.”

Bu örnekte sözcük eksikliği olduğu gibi, söz dizimi yanlışı da var : “Konuyla ilgili olarak, İstanbul’da yarın bir toplantı yapılacaktır.” denebileceği gibi, “İstanbul’da yarın konuyla ilgili bir toplantı yapılacaktır.” da önerilebilir.

*

“Para yerine peynir aracı durdurdular.”

Çok satışlı günlük gazetelerimizden birinin manşeti böyleydi. Haberin içeriğinden anlaşıldığına göre; birkaç soyguncu, para taşıyan bir araç yerine peynir taşıyan bir aracı durdurup soymuşlar. Dilimizde “para aracı” diye bir söz olduğunu varsayalım; ama “peynir aracı” diye bir söz yok. Örneğin, “Para taşıyan araç yerine peynir taşıyan aracı durdurdular.”,

haberini içeriğini tam ve doğru yansıtan bir başlık olurdu.

*

“Balığı, hemen temizleyip üstüne biraz zeytinyağı ve limon koyarak çiğ çiğ yiyordu.”

Balığın üstüne, “limon koyulmaz” da “limon sıkılır.” Ayrıca “üstüne” değil; “üzerine” olmalı. Cümleyi şöyle düzeltelim : “Balığı, hemen temizleyip üzerine biraz zeytinyağı döküyor; limon sıkıp çiğ çiğ yiyordu.”

*

“Saldırının ikinci yıldönümü anılıyor.” Bir saldırı değil de, o saldırıda ölenlerin anılması daha doğal olmaz mı? Bu durumda, “Saldırının ikinci yıldönümünde, ölenler anılıyor.” gibi bir cümle kurulması daha uygun olurdu.

*

“Benim taraftarımın bu kadar sıkıntı çekmeye hakkı yok.”

Bu söz, bir dil sürçmesi olmalı. Koskoca bir başkan, “hakkı yok”, “hakkı olmamak” gibi sözlerin ne anlama geldiğini elbette bilir. Başkan, “Benim taraftarıma bu kadar sıkıntı çekirtmeye kimsenin hakkı yok.” demek istemiştir. Belki de, “Benim taraftarım, bu kadar sıkıntı çekmeyi hak etmiyor.” demek niyetindeydi.

*

“Bunun yanında Kapadokya, Antalya ve benzeri turistik tanıtım broşürleri de eksik değildi.”

Bu söze göre “Kapadokya, Antalya ve benzeri”, “turistik tanıtım broşürleri” mi oluyor? “Bunun yanında Kapadokya, Antalya ve benzeri yerlerin turistik tanıtım broşürleri de eksik değildi.” denmeliydi. Hatta “broşür” zaten “tanıtma” amaçlıdır. Bu sözcük de (“tanıtım”) atılabilir.

*

“Parangon, Fransa’nın küçük ama iyi dağıtılan yayınevlerinden biri.”

“Yayınevi” değil, yayınevinin kitapları vb. dağıtıldığına göre şöyle denebilirdi: “Parangon, Fransa’nın küçük ama kitapları iyi dağıtılan yayınevlerinden biri.” Şu da önerilebilir: “Parangon, Fransa’nın küçük ama dağıtımını iyi yayınevlerinden biri.”

*

“Özellikle yol kenarlarındaki ormanlardan çok sayıda Noel çamı kesildiği belirlendi.”

Bu cümlede yanlışın adını koymak, kolay olmadı doğrusu. Önce “Noel çamı” diye bir ağaç türü olmadığına değinelim. Söylenmek istenen herhalde şuydu : “Noel için özellikle yol kenarlarındaki ormanlardan çok sayıda çam (dalı ya da ağacı) kesildiği belirlendi.” Şu tümceyi önermek de mümkün : “Özellikle yol kenarlarındaki ormanlardan Noel için çok sayıda çam (dalı ya da ağacı) kesildiği belirlendi.” Buna göre de yanlışın hem sözdiziminden, hem de sözcük eksikliğinden kaynaklandığını belirtebiliriz.

*

“Birbirinden lezzetli kiraz ve dut ağaçlarından keyifle tadıyor sanatçı.”

Bir insan, sanatçı da olsa “lezzetli kiraz ve dut ağaçlarından” tadamaz. Ancak, lezzetli meyvelerinden tadabilir. “Kiraz ve dut ağaçlarının birbirinden lezzetli meyvelerinden keyifle tadıyor sanatçı.” diyebiliriz. “Lezzetli kiraz ve dutlardan keyifle tadıyor sanatçı.” demeyi de önerebiliriz.

*

“İki kişinin isminin belirlendiği ve arandığı belirtiliyor.”

“İki kişinin isminin belirlenmesinde” bir sorun yok da sonrasında var. “Arananlar”, bu “iki kişi” mi, yoksa “isimleri” mi? “İsimleri belirlenen iki kişinin arandığı belirtiliyor.” demek mümkün. “İki kişinin isimlerinin belirlendiği ve bu kişilerin arandığı belirtiliyor.” da önerilebilir.

27 AĞUSTOS 1922

Albay Reşat Bey ve 57. Tümenin Şanlı Hatıralarına

Fazıl Ahmet BAHADIR

Hayır, dediğimiz günlerdi
 Esarete, himayeye, mandaya.
 Bedel ödüyorduk
 Yeniden
 Vatan diyebilmek için toprağa.
 Kanımızdan kan,
 Canımızdan canla.
 Yazmak için tarihe
 Talihi top namlusu,
 Kaderi süngü ucuyla.
 Bir bir batarken güneşler,
 Yeni yıldızlar doğuyordu
 Kan renkli bayraklarda
 Yeni doğmuş aylara.

Kan sızan yamaçlarında
 Çiğiltepe'nin
 Yer gök birbirine karışıyordu.
 Ölümsüzlük ayrılırken ölümden
 57. Tümen
 Dakikalarla yarıştıyordu.
 Çırpınıyordu Albay Reşat
 Elinde silâh,
 Aklında saat
 Verilmiş sözü vardı.
 Dervişçe değildi duası,
 Yaralı bir aslan gibi kükrüyordu.

"Bu ordu, senin ordun,
 Yarab! Yardımını sal.
 Mahcup eyleme Reşat kulunu,
 Tepeyi ver canımı al."

Ne kadarcık zamandı
 Yarım saat dediğin.
 Koşuyordu yelkovan.
 Direniyordu Yunan.
 Kaç ölüme bedeldi
 Akrepten zerre zerre
 Ruhuna akan zehrini
 Dayanılmaz acısı.
 Son kez baktı saate...
 Namlu, tetik ve parmak
 Şakağından sızan kan
 Dindi yürek sancısı
 Zamanın durduğu an.

Şehit nefeslerinin
 Ilık esintisinde,
 Al bayrak salınırken
 Çiğiltepe'de

Bir yürek yandı
 Kocatepe'de
 Yavuz'un Sinan'a yanması gibi.
 Vakit olmasa da ağlamak için,

Bir çift mavi gözden
 İki damla yaş
 Düşüverdi vatan olmuş toprağa
 Akdeniz'e kadar çağlamak için.

Fazıl Ahmet BAHADIR
 28.06.2020

ÖYKÜ

ÇAKMAK TAŞLARI

Şakir MUSALLİ

Kapının kolu yine gevşemişti. Eliyle düzeltmeye çalıştı, olmadı. Oğlunun bakması gerekiyordu. Öyle bozuk işleri hiç sevmiyordu. Son yıllarda daha bir titiz olmuş, uyumsuz ya da olumsuz giden her iş sinirlerini bozmaya başlamıştı. Oğluyla gelini bu huyundan şikayet ediyordu. Yapılacak onca işin arasında küçücük bir kapı kolunun böyle dert edilmesi, bunun için hır çıkarılması olacak şey miydi. Allah'tan gelini ağzı var dili yok bir garipti. Oğlu da öyleydi ama herkesin bir hesabı vardı. Onun da yapılacak onca işi vardı. Yaşlanmaya başladıkça gittikçe huysuzlaşmaya başladığını fark etti. Olmadık şeylere kızıyor, gereksiz işlere asabı bozuluyordu. Kendisi de bunun farkındaydı ama elinden bir şey gelmiyordu. Can çıkar huy çıkmazdı.

-Babaanne, tavukların yemini ben vereyim mi?

Gelen büyük torunu Hüseyin'di.

Ah Hüseyin. Kendisini neden bu kadar erkenden bir başına bırakıp gitmişti öyle. İlk torununa da genç yaşta ölen dedelerinin ismini vermişlerdi. Öyle mahzun bakışları, hafif yana yatarak adım atışları aynı dedesiydi. Torununa baktıkça hep kocası aklına gelirdi. Her Hüseyin diye çağırışında içinden bir parça kopardı. Kocası öldüğü zaman iki çocuğu ile yapayalnız kalmıştı. İçindeki yangını söndürecek göz yaşları ne zaman dökülmeye başlasa büyük oğlu yanı başına gelir kendisinden önce ağlamaya başlardı. Doya doya ağlayamamıştı. Sonra ağlamak istese de yapamadı. Yıllar birbirini kovaladı. Çevresindeki arkadaşlarını gençsin, tekrar evlen dese de yapamadı. Çocuklarının babalık elinde büyümesine gönlü bir türlü razı gelmedi. Büyük oğluyla lokantada çalışmaya başladılar. Küçük oğlu ise koyunlarla ilgileniyordu. Dul bir kadın olarak çalışmanın ne kadar zor olduğunu o zaman anladı. Bu devranda ayakta durmak için boğuşmak gerekiyordu. Dişlerinin ve tırnaklarının olmadığını gördükleri anda insanların ne kadar acımasız olduklarını gördü. Zamanla boğuşmayı öğrendi. Sigaraya başlamıştı. Kendisi de

inanamasa da artık erkekler gibi sigara içiyordu. Ağzına küfürler dolanmaya başladı. Yeri geldiği zaman en galiz küfürler ağzından kolaylıkla dökülüyordu.

-Şu beyaz olan benim olsun mu babaanne, dedi.

-Babaannen sana kurban olsun, dedi. Annesinden ayrılırsa ölür. Az daha büyüsün olmaz mı?

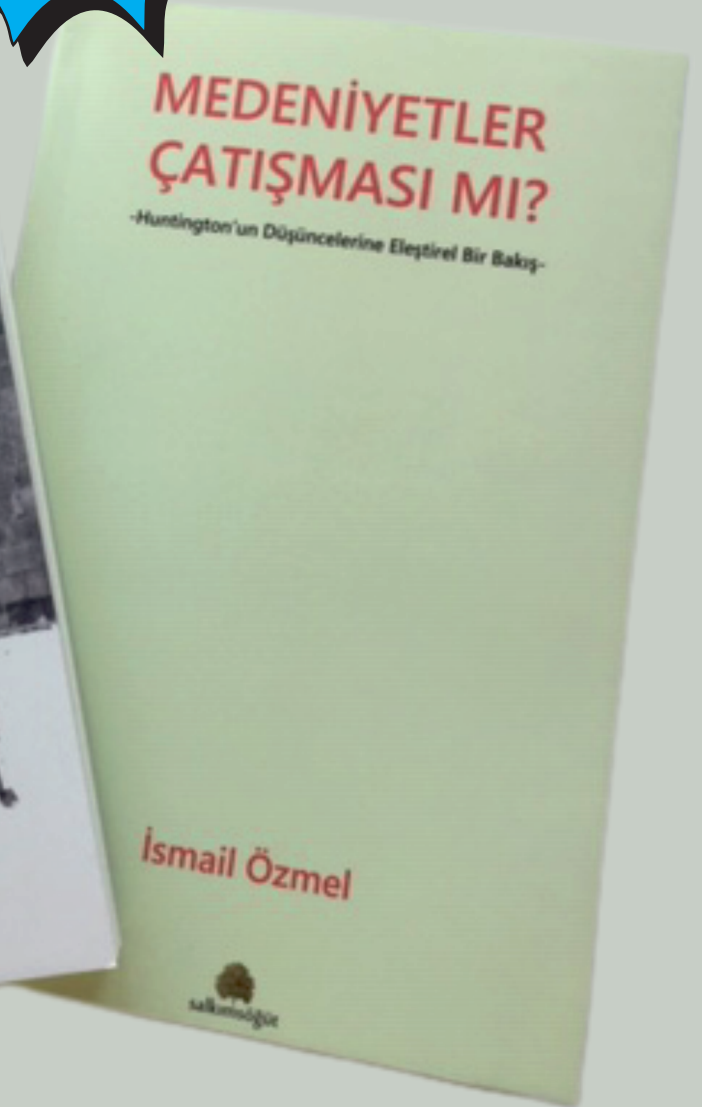
Anne tavuk civcivlerin etrafında dönüyordu. Yavrularının başından az ayrılın hırsız kediler hemen kapıverirdi yavrularını. O yüzden doğru dürüst yem bile yiyemiyordu zavallı hayvan. Kendisine ne kadar benzediğini düşündü. Acı bir gülümseme oturdu yüzüne.

Bahçenin bir köşesinde eşinin üç tekerlekli çerçi arabasını gördü. Çocukları hurdaya verelim deseler de bir türlü vermeye kıyamamıştı. Kocasının ekmek teknesiydi. Eşinden yadigar kalmıştı. Onu satarsa eşinden kalan bir hatıraya hürmetsizlik edeceğinden korkuyordu.

Hüseyin'e bisküvi vermek için içeri gitti. Bisküvileri eski bir alışkanlıkla duvara gömülmüş dolaba koymuştu. Sandalyenin üstüne basarak üst dolaptan bayramlık bisküvi kutusunu indirdi. Hüseyin'e dört beş tane bisküvi ve arasına koymak için lokum verdi. Hüseyin sevinerek uzaklaştı. Arkasından gülümseyerek baktı. Bisküvileri yerine koymak için tekrar sandalyenin üzerine çıktı. Kutuyu yerleştirirken köşede bir şeylere takıldı. Eliyle yokladı. Yıllar önce kocasının çerçilik günlerinde lazım olur diye ayırdığı çakmak taşları eline geldi. Çakmak taşlarını titreyerek eline aldı. Kocası ile evlendikleri günler geldi aklına. Çocuklarının doğumu, kocasının geçirdiği kaza. Evlatlarını bir başına büyütmesi... Çakmak taşları kadar hükmü yok insanın şu dünyada dedi. Sonra gözyaşlarının çakmak taşlarına düşmeye başladığını fark etti. Yıllardır akmayan göz yaşları boşanmaya başladı. Çakmak taşlarını sımsıkı tuttuğu elleri göz yaşları ile ıslanmıştı. Bağına bastı taşları.

Ağladı, ağladı...

**Salkımsöğüt
Yayın Evinden
Çıktı**



91-92.SAYI 10 TL
AKPINAR : Yeni Çarşı İş Merkezi
B / Blok • NİĞDE